

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

з організації СРС та підготовки до практичних занять
з дисципліни «Українська мова як іноземна»
для студентів 2 року денної форми навчання.
(усі спеціальності)

«Затверджено»
на засіданні кафедри українознавства
та соціальних наук

протокол № 9 від 2 травня 2019 р.

Зав. кафедри _____ Бубнов І.В.

«Узгоджено»
Декан по роботі
з іноземними студентами

_____ (О.Г. Владимірова)

«Затверджено»
на засіданні методичної комісії
факультету комп'ютерних наук, управління
та адміністрування

протокол № ___ від _____ 2019 р.

Декан _____ Л.Б.Коваленко

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

з організації СРС та підготовки до практичних занять
з дисципліни «Українська мова як іноземна»
для студентів 2 року денної форми навчання.
(усі спеціальності)

ОДЕСА – 2019

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

з організації СРС та підготовки до практичних занять
з дисципліни «Українська мова як іноземна»
для студентів 2 року денної форми навчання.
(усі спеціальності)

«Затверджено»

на засіданні методичної комісії
факультету комп'ютерних наук,
управління та адміністрування
протокол № __ від _____ 2019 р.

ОДЕСА – 2019

Методичні вказівки з організації СРС та підготовки до практичних занять з дисципліни «Українська мова як іноземна» для студентів 2 року денної форми навчання (усі спеціальності). Одеса: ОДЕКУ, 2019.

Укладач: доц. Троян А.О.

ВСТУП

Пропоновані методичні вказівки адресовані студентам-іноземцям, які продовжують вивчати українську мову.

Вони орієнтовані на розвиток мовної, мовленнєвої та комунікативної компетенцій, необхідних для продукування та використання української мови у сферах ситуативного та професійного спілкування в усній та писемній формах.

У методичних вказівках подано граматично-лексичний матеріал: основні лексико-семантичні конструкції, поняття про складносурядне та складнопідрядне речення та розділові знаки при них, а також тексти за професійним спрямуванням та завдання до них. Структура методичних вказівок визначається принципом поетапного вивчення граматики. Вона складається з:

- теоретичної частини у формі правил та завдань, що допомагає студентам швидше зрозуміти новий матеріал,

- практичної частини, яка містить систему завдань для закріплення вивченого матеріалу та завдань для самостійної роботи, що виконується в окремому зошиті; тексту та завдань до тексту.

Основними завданнями методичних вказівок є:

- 1) Навчити студентів користуватися різноманітними засобами української мови на основі практичного засвоєння основних мовних і мовленнєвих понять, визначень та правил;

- 2) Забезпечити засвоєння норм української літературної мови;

- 3) Сформувані мовленнєву українознавчу компетенцію.

В даних методичних вказівках детально розглянуто наступні питання з програми «Українська мова як іноземна» (2курс) :

1. Вираження обставинних відношень. Конструкції, що виражають просторові відношення зі значенням місця, взаєморозташування, напрямку руху, означення

2. Конструкції, що виражають часові відношення.

3. Вираження способу дії, міри і ступеня

4. Вираження порівняння.

5. Вираження умовних відношень

6. Вираження причинно-наслідкових відношень

7. Вираження допустових відношень.

8. Вираження відношень мети

"Українська мова як іноземна " впроваджена у вищих навчальних закладах відповідно до Закону України "Про освіту" (ст. 67, 68) та з метою підвищення якості підготовки фахівців для зарубіжних країн.

Розподіл обсягів годин і форми контролю знань для вивчення української мови іноземним студентам за другим рівнем (перший-другий курс нефілологічних спеціальностей вищих навчальних закладів України рівнів акредитації) передбачає заліки.

Години для вивчення української мови виділяються за рахунок годин, передбачення навчальними планами для вивчення українськими студентами дисциплін гуманітарного та соціального-економічного напрямку (як зазначено у Наказі Міністерства освіти і науки України №260 від 04.04.2006 р.), тому вагома роль у викладанні навчальної дисципліни "Українська мова як іноземна" належить вихованню поваги до української мови, культури, нації в цілому, що тісно пов'язано із відомостями про походження, історію, специфіку розвитку української мови у зв'язку з історією народу.

Предметом курсу "Українська мова як іноземна" є мова як соціокультурний феномен і засіб спілкування.

Мета курсу - формування духовно багаті мовної особистості, яка вільно володіє всіма виражальними засобами української мови і відзначається свідомим ставленням до неї та високою мовною та мовленнєвою компетентністю.

Основні задачі курсу:

- забезпечити здобуття знань про норми сучасної української літературної мови;

- сприяти оволодінню особливостями української літературної мови, дотриманню вимог усного і писемного мовлення, навичок комунікативного виправданого користування засобами мови в різних ситуаціях під час створення висловлювань з дотриманням українського мовного етикету;

- сформувати уміння і навички використання мовних знань на практиці;

- виховувати повагу до української літературної мови, її культури, формувати мовленнєву компетентність.

Результатом вивчення навчальної дисципліни "Українська мова як іноземна" мають стати:

а) знання студентів про:

- норми сучасної української літературної мови (орфографічні, лексичні, орфоепічні, граматичні, стилістичні, пунктуаційні);

- основи усного та письмального спілкування;

- вимоги щодо укладання ділової документації;

- основи культури мовлення;

- основні закони комунікації.

б) уміння студентів:

- чітко вимовляти слова і правильно читати суцільний текст, дотримуючись правил орфоепії;

- помічати і виправляти помилки у власному та чужому мовленні;

- пояснювати співвідношення звуків і букв;

- використовувати лексику запропонованих тем, вільно і граматично правильно вводити її у діалогічне та монологічне мовлення;

- вміти переказувати та перекладати тексти;
- вільно володіти мовними засобами різних стилів;
- укладати різні види документів;
- працювати з фаховими текстами, використовуючи словники різних типів;
- стилістично диференціювати власне мовлення;
- свідомо застосовувати правила української орфографії та пунктуації під час письма;

- відповідно до норм сучасної української літературної мови створювати тексти в усній і письмовій формі;
- оформлювати текст згідно з нормами української орфографії, орфоєпії, пунктуації

У кожному семестрі програмою передбачено виконання студентами самостійних робіт, які є підсумковими у вивченні певної теми; читання та переклад текстів різного спрямування; вивчення напам'ять поетичних та прозових текстів, їх переказування; складання діалогів за певною тематикою.

Критеріями оцінювання знань і вмінь студентів є підготовленість до практичних занять, виконання самостійних робіт.

Вивчення дисципліни підсумовується заліками та іспитами.

Програму розроблено для студентів, які навчаються за освітньою програмою підготовки бакалаврів.

На заліку кожний студент виконує практичне завдання. Практичне завдання складається із вправ на перевірку засвоєння граматичного орфографічного та пунктуаційного практикумів, лексичних, фразеологічних норм професійного мовлення, а також термінологічного мінімуму, навичок перекладу фахових текстів та укладання і редагування ділових паперів.

Відповідно до поставлених завдань навчання української мови повинно забезпечити мовленнєву діяльність студентів у сфері професійного і ділового спілкування, а також у сфері побутового і культурного спілкування.

Відповідно до Стандарту з української мови як іноземної (рівень А2) та Концепції мовної освіти іноземців у вищих навчальних закладах України студенти повинні:

знати:

- особливості фонетичної, лексичної, морфологічної, словотвірної, правописної та синтаксичної систем української мови;
- граматичні категорії різних частин мови,
- особливості українського словотвору,
- будову різних типів речень.

вміти:

- сприймати інформацію, близьку за змістом до лекцій з дисциплін, що вивчаються;
- ставити запитання, відповідати на них;
- подавати репліки-стимули, репліки на відповідь;
- здійснювати вибір необхідних мовних засобів;

- складати план (простий, складний, тезовий), конспект матеріалу, що прочитано й прослухано;
- записувати засвоєну інформацію.

-Набути мовних, мовленнєвих та культурологічних компетенцій:

- складати власне висловлювання, будувати його в логічній послідовності з використанням опор;
- вести бесіду;
- складати за аналогією власний мікротекст на підставі плану й інших опор;
- уміти проводити компресію тексту;
- складати тези висловлювання;
- розуміти висловлювання співрозмовника, визначати його комунікативні наміри у межах мінімального набору мовленнєвих ситуацій;
- адекватно реагувати на репліки співрозмовника;
- ініціювати діалог;
- складати висловлювання в вигляді монологу.

Організація модульного контролю поточних та підсумкових знань

У відповідності з програмою модульного контролю поточних та підсумкових знань студентів дисципліни «Українська мова як іноземна» до модулів відносяться теми практичних занять.

Формами контролю рівня засвоєння змісту модуля є: усні опитування (УО), тестування (ТР), виконання завдання біля дошки (КЗ), індивідуальне завдання (ІЗ).

Практична частина модуля складається з усного опитування (УО), тестування (ТР), виконання завдання біля дошки (КЗ), відповіді на запитання під час колоквиуму (КЛ)

Індивідуальне завдання входить до складу окремого практичного змістовного модуля і проводиться у формі доповіді (по окремій індивідуальній темі) (ВЗ).

Взагалі на дисципліну «Українська мова як іноземна» відведено **100 балів**, де:

- робота на кожному практичному занятті через усне опитування максимально оцінюється у 2 балів (**загалом - 10 балів**);
- тестування (ТР), контрольна робота яка складається з 3-х тестових запитань з однієї певної теми оцінюється в 2 бали (**загалом - 10 балів**);
- виконання завдання біля дошки (КЗ) оцінюється в 2 бали (**загалом — 10 балів**);
- доповідь (ВЗ) оцінюється у **10 балів**;
- колоквиум (КЛ) оцінюється загалом у **10 балів**.

Розподіл кількості балів за змістовними модулями з дисципліни

«Українська мова як іноземна)»

Максимальна кількість балів з дисципліни “Українська мова як іноземна” в кожному семестрі становить **-100** балів,

Кількість балів за змістовними модулями розподіляється таким чином:

2 семестр:

ЗМ-П1:

УО-106

КЗ-106

КЛ-106

ТР-106

2. ЗМ-П2

УО-106

КЗ-106

КЛ-106

ТР-106

3. М-ІЗ-206

ЗКР-1006

3 семестр:

ЗМ-П4:

УО-106

КЗ-106

КЛ-106

ТР-106

2. ЗМ-П5

УО-106

КЗ-106

КЛ-106

ТР-106

3. М-ІЗ-206

ЗКР-1006

Підсумкова оцінка за змістовні модулі складається із суми оцінок з кожної форми контролю навчання, описаної у таблиці-програмі практичного модуля: УО, ТР, виконання завдання біля дошки-КЗ, відповідей на запитання викладача під час КЛ

ВЗ - 20 балів (доповідь (по окремій індивідуальній темі).

Підсумковий модульний контроль здійснюється після опанування студентом змісту певного модуля. Формами підсумкового модульного контролю СРС студентів є:

2 **Колоквіум** бесіда викладача зі студентом з метою оцінки і підвищення рівня знань. Повна правильна відповідь на **1 запитання** оцінюється в 2 балів (загалом — **10 балів**). Перелік питань до колоквіуму додається.

3. **Доповідь (ВЗ)** оцінюється на основі уміння виділення основної інформації і передаванням її із заданим рівнем компресії - **20 балів**.

Формою підсумкового семестрового контролюючого заходу з навчальної дисципліни «Українська мова як іноземна» у 3 та 4 семестрі є залік

(спеціальність: 101-екологія, спеціальність -242-туризм,0.73-менеджмент,122-комп'ютерні науки).

ЗКР проводиться на останньому занятті та складається з тестових завдань:

Оцінка успішності виконання студентом цього заходу здійснюється у формі кількісної оцінки (бал успішності) та максимально складає **100 балів**. Перехід від кількісної оцінки до якісної оцінки здійснюється за 4-х бальною системою відповідно до наступної шкали:

1) студент виконав всі 4 завдання за наданими вимогами (**90-100%**) - **«відмінно»;**

2) студент виконав 4 завдання, але при опитуванні виявлялися відхилення від вимог (50% розуміння прочитаного наукового тексту, невміння ставити запитання в діалозі невміння логічного переказу тексту) (**74-89%**) - **«добре»;**

3) студент виконав 4 завдання, але при опитуванні виявлялися відхилення від вимог (невміння виділення основної інформації і передаванням заданої компресії, невміння передачі змісту тексту за краєзнавчою тематикою та участі у діалозі, невміння логічного та адекватного переказу тексту⁷, припущення помилок при складанні документів) - (**60-73%**) - **«задовільно»;**

4) студент при опитуванні не зміг виконати типи заданих завдань за наданими вимогами отримує (**<60%**) - **«незадовільно».**

Інтегральна оцінка поточного контролю знань та вмінь студентів з дисципліни «Українська мова як іноземна» (спеціальність: 101-екологія, спеціальність242-туризм. 073- менеджмент, 122- комп'ютерні науки)

денної форми навчання складається з оцінок, отриманих за двома модулями і є підставою для допуску до семестрового контролюючого заходу – заліку (3-й семестр).

Студент вважається допущеним до підсумкового семестрового контролю, якщо він виконав всі види робіт, передбачені робочою навчальною програмою дисципліни і набрав за модульною системою суму балів не менше 50% від максимально можливої.

При цьому інтегральна оцінка поточної роботи студента в 100-бальній шкалі з дисципліни, обов'язково включає оцінку залікової контрольної роботи за таким алгоритмом:

$$B = 0,75 \times O3 + 0,25 \times OKP$$

де B - інтегральна оцінка поточної роботи студента в 100-бальній шкалі по дисципліні; O3 — оцінка роботи студента та змістовними модулями, OKP - оцінка залікової контрольної роботи.

Якщо студент має на останній день семестру інтегральну суму балів поточного контролю достатню (60% та більше) для отримання позитивної оцінки, за умови, що отримав не менше 50% від максимально можливої суми балів на заліковій контрольній роботі та не менше 60% за змістовними модулями - отримує якісну оцінку у заліково-екзаменаційній відомості.

Студент мас на останній день семестру інтегральну суму балів, недостатню для отримання позитивної оцінки (менше 60%) за залікову - складає письмовий залік по тестових завданнях , що розроблені на кафедрах за процедурою, яка

визначена у Положенні про організацію та контроль самостійної та індивідуальної роботи студентів ОДЕКУ.

Перелік питань для колоквиуму.

1. За допомогою яких сполучників складаються частини складного речення? Наведіть приклади.
2. Вираження зв'язку між частинами складного речення.
3. Яке речення називається складносурядним? Наведіть приклади.
4. Яке речення називається складнопідрядним? Наведіть приклади.
5. Якими конструкціями позначається місце дії?
6. Форми вираження обставинних відношень у реченні.
7. Вираження зв'язку між частинами складного речення.
8. Форми вираження умовних відношень у реченні
9. Форми зв'язку в середині речення і між реченнями
10. Перелік термінів за спеціальністю.
11. Приклади фрагментів тексту з термінами за спеціальністю.

Індивідуальне завдання

Індивідуальне завдання входить до складу практичного змістовного модуля і проводиться у формі доповіді на практичному занятті (по окремій індивідуальній темі) за спеціальністю студента.

Перелік тем для підготовки доповіді (2 курс 3 семестр) менеджмент:

1. Методи дослідження економічних явищ і процесів.
2. Економічна теорія та економічна політика.
3. Формування і розвиток економічної думки в Україні.
4. Товарне виробництво у ХХІ столітті.
5. Розвиток ринкової інфраструктури Одещини.
6. Основні напрямки розвитку менеджменту.
7. Форми організації підприємницької діяльності в країнах Європейського союзу.
8. Світові банки.
9. Вільні економічні зони в Україні.
10. Економічний розвиток країни студента.

Перелік тем для підготовки доповіді (2 курс 4 семестр) менеджмент:

1. Наслідки та шляхи боротьби з інфляцією.
2. Соціальний захист безробітних.
3. Світова організація торгівлі: нові можливості та можливі втрати.
4. Напрямки розвитку міжнародної валютної системи.
5. Порівняльна структура платіжного балансу України та країн – членів Європейського співтовариства.
6. Транснаціональні корпорації на світовому ринку.

7. Грошові перекази.
8. Моделі формування ринку на пострадянському просторі.
9. Сучасні погляди на теорії вартості.
10. Сучасні теорії економічних циклів.

Перелік тем для підготовки доповіді (2 курс 3 семестр) екологія:

1. Виховання екологічної культури.
3. Які є наслідки глобального потепління?
4. Що таке біоценоз?
5. Що таке екологічна криза?
6. Які домішки в атмосфері ви знаєте?
7. Що засмічує Чорне море?
8. Чим загрожує вирубка лісів в Амазонії?
9. Чому необхідно озеленяти прилеглу територію до свого будинку?
10. Чому потрібно будувати сміттєпереробні заводи?

Перелік тем для підготовки доповіді (2 курс 4 семестр) екологія:

1. Наслідки використання електростанцій.
2. Екологічні проблеми сучасності.
3. Екологічне виховання людини
4. Наслідки Чорнобильської трагедії.
5. Що таке рекреаційна зона?
6. Комфортні умови проживання людини.
7. Чому небезпечений пластик?
8. Яка питна вода є корисною для людини?
9. Чому в останній час багато ураганів та смерчів?
10. Чим загрожує планеті вирубка лісів?

Перелік тем для підготовки доповіді (2 курс 3 семестр) комп'ютерні науки:

1. Штучний інтелект.
2. Персональний комп'ютер.
3. Електронна пошта.
4. Операційна система
5. Файли і файлові системи
6. Жорсткий диск.
7. Що таке монітор?
8. Що таке сканер ?
9. Як працюють навушники?
10. Що таке скайп?

Перелік тем для підготовки доповіді (2 курс 4 семестр) комп'ютерні науки:

1. Що таке Інтернет?
2. Комп'ютерні віруси.
3. Розмір шрифту.
4. Що таке панель завдань?

5. Що таке сайт?
6. Як працюють соціальні мережі?
7. Що таке мультимедійний контент?
8. Підготовка та використання презентацій.
9. Веб-браузери.
10. Інтернет-відео.

Звіт про виконання ІЗ подається студентом у вигляді текстового документа з титульною сторінкою на аркушах формату А4.

У відповідності до вказаних вимог доповідь повинна мати наступну структуру:

1. Вступ. У вступі приводяться постановка проблеми або питання, яке розглядається в роботі.

2. Основний зміст роботи. В даному розділі викладаються та роз'яснюються отримані автором теоретичні положення та практичні результати.

4. Висновок. Викладаються висновки за отриманими автором результатами, пропонуються рекомендації відносно їх використання, а також вказуються перспективи подальших досліджень з даної проблематики.

Після висновку приводиться список використаної автором в роботі літературних джерел.

Список джерел повинен бути складено у відповідності згадування в тексті. Посилання на літературу в тексті роботи береться в квадратні дужки, наприклад, [1, С.5].

ЗМІСТ

Змістовний практичний модуль №1

Практичне заняття №1-2

Тема: Вираження обставинних відношень. Конструкції, що виражають просторові відношення зі значенням місця ,взаєморозташування,напрямку руху.означення пересування і переміщення.

Практичне заняття №3-7

Тма: Конструкції, що виражають часові відношення.

Практичне заняття №8

Тема: Вираження способу дії, міри і ступеня

Змістовний практичний модуль №2

Тема: Вираження порівняння.

Практичне заняття №1-4

Змістовний практичний модуль №3

Практичне заняття №1-3

Тема: Вираження обставини відношень. Вираження умовних відношень

Практичне заняття №4-7

Тема: Вираження причинно-наслідкових відношень

Змістовний практичний модуль №4

Тема: Вираження допустових відношень.

Практичне заняття №1-2

Тема: Вираження відношень мети

Практичне заняття №3-4

Змістовний практичний модуль №1

Практичне заняття №1-2

Тема: Вираження обставинних відношень. Конструкції, що виражають просторові відношення зі значенням місця, взаєморозташування, напрямку руху, означення пересування і переміщення.

План

1. Поняття про конструкцію, що виражає просторові відношення: зі значенням місця «ЩО, ДЕ...»
2. Завдання з використанням конструкції «ЩО, ДЕ...»
3. Текст та завдання до него

Увага!

Обставини місця вказують на місце дії і відповідають на питання: **де?**

куди? звідки?, наприклад: 1. **Иде боець (куди?) додому (звідки?) із походу.**

2. **Синіли плавні (де ?) за Дніпром.**

Це колба. У ній знаходиться розчин = Це колба, де знаходиться розчин

Увага! Найбільш уживані слова після сполучника «де»:

- 1) *дієслова*: знаходитися, перебувати, зберігатися, розташовуватися, бути, жити, існувати, працювати, відпочивати, гуляти, спати, їсти, слухати музику, спілкуватися;
- 2) *прислівники*: обов'язково, постійно, тимчасово, інколи, необхідно.

1.Завдання Скласти речення, використовуючи слова в дужках 1.Спортзал – це місце, де (тренуються / відпочивають) люди.

2. Школа – це місце, де (навчаються / сплять) діти.
3. Бібліотека – це місце, де (співають / читають) люди.
4. Ресторан – це місце, де (їдять / гуляють) люди.
5. Університет – це місце, де (працюють / навчаються) студенти.
6. Спальня – це місце, де (відпочивають / тренуються) люди.
7. Кухня – це місце де (готують / грають) їжу люди.
8. Магазин – це місце, де (їдять / купують) продукти люди.
9. Квартира – це місце, де (живуть / працюють) люди.
10. Нічний клуб – це місце, де (читають / танцюють) люди.

2.Завдання для самостійної роботи

Скласти речення за зразком, використовуючи подані слова

Наприклад: музей – експонат;

музей – це місце, де знаходиться експонат

1. Площа – пам'ятник	6. Їдальня – страви
2. Парк – дерева	7. Банк – гроші
3. Завод – обладнання	8. Аптека – ліки
4. Бібліотека – книги	9. Лікарня – лікарі
5. Інтернет – інформація	10. Супермаркет –
продукти

1. Чашка Петрі Л) можна розділити рідини, що не змішуються

Увага! Звернути увагу на синонімічні конструкції

Офіс, де зберігаються документи Офіс, у якому зберігаються документи

Місце, де зберігаються книги Місце, у якому зберігаються книги Склянка,

де зберігається кислота Склянка, у якій зберігається кислота

2.Завдання для самостійної роботи

3.Завдання для самостійної роботи

Дати відповідь на запитання двома способами

Наприклад: що це за шухляда? (цінні папери)

Це шухляда, де можна зберігати цінні папери^{Зн.в.}

Це шухляда, у якій можна зберігати цінні папери^{Зн.в.}

1. Що це за пакет? (овочі і фрукти)
2. Що це за банка? (мед)
3. Що це за посуд? (риба)

4. Що це за пластикова ємність? (мука)
5. Що це за пергаментний папір? (сир)
6. Що це за пляшка? (соняшникова олія)
7. Що це за ваза? (квіти)
8. Що це за склянка з водою? (зелень)
9. Що це за контейнер? (горіхи)
10. Що це за миска? (м'ясо)

Текст

Дуже важливо грамотно зберігати важливу інформацію на комп'ютері. Файли краще відсортувати і розподілити по відповідних папках, щоб потім не довелося витратити час на пошуки потрібної інформації. Почніть із того, що впорядкуйте файли і папки на вашому комп'ютері, щоб вони не були розкидані по різних папках жорсткого диска.

На будь-якому комп'ютері повинні бути як мінімум два логічних диски (С і D). Усі важливі дані краще зберігати на диску D, тоді при збої операційної системи (наприклад, після вірусної атаки) на диску С можна буде встановити нову операційну систему. А диск D з усіма даними залишиться на місці без жодних ушкоджень. Бажано не зберігати дані на робочому столі комп'ютера, бо робочий стіл – це папка, розташована на диску С.

Створюйте резервні копії важливої інформації – це ваша страховка на випадок форс-мажорних обставин. Головне правило – резервна копія повинна зберігатися не на вашому комп'ютері, а на іншому носії даних. Тоді, при загибелі оригіналу інформації, копії нічого не загрожуватиме. Резервне копіювання варто робити не рідше, ніж раз на тиждень. Резервні копії можна зберігати на CD / DVD дисках, USB-флешках, в інтернеті, з використанням «хмарних» технологій. **Завдання**

1. Дати назву тексту.
2. Поділити текст на смислові частини
3. Відповісти на запитання:
 - де знаходяться диски С і D?
 - де краще зберігати важливі дані?
 - де знаходиться операційна система?
 - де можна зберігати резервні копії?
3. Визначити відмінки підкреслених слів:
 - зберігати інформацію на комп'ютері;
 - розкидані в різних кутках;
 - після вірусної атаки;

□ без жодних ушкоджень; □ зберігати з використанням «хмарних» технологій.

Тема: Конструкція, що виражає просторові відношення: зі значенням місця; взаєморозташування; напрямку руху, означення

«ЩО, КУДИ...»

План

1.Поняття про конструкцію, що виражає просторові відношення: зі значенням місця; взаєморозташування; напрямку руху, означення

«ЩО, КУДИ...»

2.Завдання з використанням конструкції **«ЩО, КУДИ...»**

3.Текст та завдання до него

Це холодильник. Туди кладуть продукти для зберігання

Це холодильник – місце, куди кладуть продукти для зберігання

Слово «куди» позначає напрям (–□) Куди + Зн.в. **Увага! Найбільш уживані слова після сполучника «куди»:**

1) дієслова: ходити, літати, телефонувати, повідомляти, водити, носити, відправляти, пускати, інвестувати, вносити 2) прислівники: часто, постійно, раніше, пізніше, згодом, інколи.

1.Завдання

Зробити словосполучення, підібрати прийменник на / у (в)

Наприклад: стадіон – на стадіон; кімната – у кімнату

1Вулиця, парк, магазин, банк, школа, бібліотека, посольство, аеропорт, вокзал, метро, трамвай, автобус, потяг, машина, театр, музей, вистава.

2Стіл, підлога, підвіконня, зошит, книга, комп'ютер, посуд, шафа, парта, сейф, ємність, прилад.

2.Завдання

Скласти діалог на основі лексики із завдання 5.

Наприклад: Нідале, куди ти йдеш? – Я іду на стадіон. – А куди ти несеш посуд? – Я несу посуд у кімнату.

Увага! Синонімічні конструкції

Це кошик. Туди викидають непотрібний папір = = Це кошик, куди викидають непотрібний папір

3.Завдання. Зробити складне речення з простих

Наприклад: Це шухляда. Туди складають зошити.

Це шухляда, куди складають зошити

1. Це стіл. Туди складають брудний посуд.
2. Це диск. Туди розміщують важливі файли.
3. Це спеціальна кімната. Туди ходять палити.
4. Це джаз-бар. Туди ходять слухати музику.
5. Це офіс. Туди ходять здавати документи.

Увага! Конструкції «що, куди...» часто містять вказівні займенники *той, та, те, ті*

Це той відділ, куди студенти відносять заяви.

Це та лабораторія, куди ми ходили вчора.

Це те місце, куди приходять гуляти молодь.

Це ті міста, куди я хочу поїхати.

4. Завдання для самостійної роботи .

Вставити пропущений займенник

1. Це ... парк, куди ми ходили гуляти.
2. Це ... журнал, куди нам ставлять оцінки.
3. Це ... кімнати, куди приходять працювати з книгами.
4. Це ... лабораторії, куди приносять вибухові матеріали.
5. Це ... флешка, куди я скинув курсову роботу.

Увага! Синонімічні конструкції

Кімната, куди ми складаємо речі Кімната, у яку ми складаємо речі

Місце, куди ми відносимо сміття Місце, у яке ми відносимо сміття

Парк, куди ми ходимо гуляти Парк, у який ми ходимо гуляти

5.Завдання. Вставити замість трьох крапок потрібне слово

Наприклад: Це парк Шевченка, куди/в який я ходжу гуляти 1.

Це акваріум, ... ми з групою ходили на екскурсію.

2. Це музей імені Яворницького, ... моя сестра хоче сходити.
3. Це арт-галерея, ... мій друг Сашко ходив у суботу.
4. Це калерея-кав'ярня «Ван Гог», ... приходять творча молодь.
5. Це виставковий центр художників України, ... ми прямуємо зараз.
6. Це кінотеатр, ... я і подруга йдемо дивитися фільм.
7. Це ляльковий театр, ... батьки приводять дітей.

6. Завдання для самостійної роботи .

Завдання.6 **Обрати транспорт, за допомогою якого можна дістатися певного місця (автомобіль, потяг, пароплав, літак, мотоцикл, гелікоптер, метро)**

Наприклад: гора Кайлас – це місце, куди можна дістатися гелікоптером.

1. Станція Лозова. 6. Місто Київ.
2. Вулиця імена Івана Франка. 7. Курорт Буковель.
3. Гора Арарат. 8. Станція в Антарктиді.
4. Місто Нью-Йорк. 9. Місто Сідней.
5. Ралі на трасі № 15. 10. Місто Токіо.

Текст

На сьогодні питання утилізування сміття є надзвичайно гострим. Люди споживають і викидають, не замислюючись, куди потім потрапляють відходи. Є певні правила, яких треба дотримуватись під час утилізування.

Наприклад, щоб дізнатися, куди викинути сміття після пікніку в лісі чи парку, можна зателефонувати в житлову експлуатаційну комісію. Для скла і пластику є спеціальні контейнери, куди кожен може віднести, наприклад, пляшки.

Будівельне сміття потрібно збирати в міцні мішки і виносити на контейнерний майданчик, звідки його заберуть спеціальною технікою. Не можна важке сміття після ремонту висипати в баки, куди викидають побутове сміття.

Холодильники та іншу побутову техніку заборонено залишати біля сміттєвих баків. Є спеціальні майданчики, куди треба відносити великогабаритну техніку. Її можна здати на переробку в пункти екологічних організацій. Також є спеціальні пункти, куди потрібно відносити батарейки, люмінесцентні лампи, ліки, олію, фарбу, фільтри для води, побутову хімію.

Завдання

1. Дати назву тексту.
2. Вибрати в тексті основну інформацію і записати
3. Відповісти на запитання:
 - куди треба викидати пластикові пляшки?
 - куди треба викидати сміття після ремонту?
 - куди треба викидати холодильники?
 - де можна зберігати резервні копії?
3. Визначити відмінки підкреслених слів:
 - куди викинути сміття;
 - зателефонувати в комісію;
 - будівельне сміття потрібно збирати; заберуть спеціальною технікою;
 - потрібно відносити батарейки.

Тема: Конструкція, що виражає просторові відношення: зі значенням місця «ЩО, ЗВІДКИ ...»

План

1. Поняття про конструкцію, що виражає просторові відношення: зі значенням місця «ЩО, ЗВІДКИ ...»

2. Завдання з використанням конструкції «ЩО, ЗВІДКИ ...»

3. Текст та завдання до него

Це місто Київ. З нього приїхав мій друг
Це місто Київ, звідки приїхав мій друг

1. Завдання

Визначити, звідки походить мешканець міста

Чоловіки		Жінки	
Київ	вишгородець	Київ	кіровогра
Одеса	білополець	Полтава	дка бережанка
Тернопіль	тернополець	Луганськ	бориспілька
Гусятин	харківець	Бережани	бердянка
Єнакієве	гусятинець	Кіровоград	білоцерківка
Вишгород	одесит	Бориспіль	киянка луганка
Білопіль	єнакієвець	Золотоноша	полтавка
Запоріжжя	киянин	Бердянськ	золотонішка
Харків	запоріжець	Біла Церква	

2. Завдання

Зробити складні речення із простих

Наприклад: Це місто Дніпропетровськ. З нього я привіз сувенірну ручку.

Це місто Дніпропетровськ, звідки я привіз сувенірну ручку.

1. Це місто Біла Церква. З нього я привіз магніт.
2. Це місто Одеса. З нього я привіз мушлю.
3. Це місто Київ. З нього я привіз сувенірну тарілку.
4. Це місто Ужгород. З нього я привіз ляльку-мотанку.
5. Це місто Львів. З нього я привіз шоколад.

3. Завдання для самостійної роботи

Зробити прості речення зі складних

1. Це кімберлітова трубка, звідки добувають алмази.
2. Це родовище, звідки добувають сіль.
3. Це колаген тканин, звідки отримують желатин.

4. Це берег моря, звідки місцеві мешканці приносять бурштин.
5. Це відділ вторинної переробки, звідки надходить сировина.
6. **Діалог**
 - Привіт, Анісе!
 - Привіт, Микито!
 - Анісе, завжди хотів спитати, звідки ти прибув?
 - Я прибув з Тунісу. А ти звідки?
 - Я приїхав у Дніпропетровськ із села Петриківка.
 - О, знайома назва! Я знаю про нього.
 - Звідки ти знаєш про Петриківку?
 - Я читав про петриківський розпис. Він дуже відомий!

Текст

Україна в геополітичному значенні – транзитна країна, яка може забезпечувати транзит вантажів, електроенергії, нафти і газу зі сходу на захід і з півночі на південь. Важливо утвердитися як зв'язна ланка між Європою та країнами Закавказзя, Південно-Західної Азії, Єгипту. Є коло країн, звідки в Україну імпортують ті чи інші товари.

До основних торговельних партнерів України належать: Росія (41,7% імпорту), Німеччина (друге місце серед країн, звідки Україна імпортує товари, – 8,1%); Туркменістан (третє місце за обсягом імпорту в Україну, причому одного товару – природного газу), США.

Із країн Азіатсько-Тихоокеанського економічного співробітництва (АТЕС) імпортують чорні і кольорові метали, а також вироби з них. З країн СНД – продукцію машинобудування, готові продукти харчування. Країни ЄС – це країни, звідки привозять мінеральні продукти, продукти рослинного походження. Дослідження показали, що поруч із польськими яблуками та еквадорськими бананами, головним імпортом із Німеччини став екстракт кави, чаю і мате, а з Індії – тютюнова сировина.

Завдання

1. Дати назву тексту.
2. Виписати основні положення тексту
3. Відповісти на запитання:
 - куди треба викидати пластикові пляшки?
 - куди треба викидати сміття після ремонту?
 - куди треба викидати холодильники? де можна зберігати резервні копії?
3. Визначити відмінки підкреслених слів:
 - куди викинути сміття;
 - зателефонувати в комісію;

□ будівельне сміття потрібно збирати; □ заберуть спеціальною технікою;

□ потрібно відносити батарейки.

Запам'ятайте: Підрядними місця називаються речення, що вказують на місце дії в головному реченні і відповідають на питання *де? куди? звідки?*

У головному реченні часто вживаються вказівні слова *там, туди, звідти*, що є обставинами місця. *Де кров текла козацькая, трава зеленіє* (Т. Шевченко). *Хилилися густі лози, звідки вітер віє* (Народна творчість).

Запам'ятайте: Прийменники зі значенням простору:

Синонімічними зв'язками об'єднуються такі прийменники цієї групи: *біля - коло - поряд (з) - поруч (з), край - кінець, обіч - збоку - побіч* (розм.) - *обік* (розм.), *напроти - навпроти - проти - супроти - насупроти* (розм.), *серед - посеред*.

Нормативними є конструкції типу: *їхати в село - їхати до села, йти в місто - йти до міста, завітати в театр - завітати до театру, мешкати по вулиці Шевченка - мешкати на вулиці Шевченка*.

Орієнтовний матеріал.

1. На що вказує підрядна частина у складнопідрядному реченні місця? (*У складнопідрядному реченні місця підрядні вказують на місце чи напрям дії, про яку йдеться в головній частині*).

2. На які питання відповідає підрядна частина? (*Підрядна частина відповідає на питання **де? куди? звідки?***).

3. За допомогою чого поєднуються головна і підрядна частина? (*Підрядна частина поєднується з головною за допомогою сполучних слів **де, куди, звідки***).

Практичне заняття №3-7

Тема: Конструкції, що виражають часові відношення.

План

1. Поняття про конструкцію, що виражає часові та умовні відношення: **«ЩО, КОЛИ...»**

2. Завдання з використанням конструкції **КОНСТРУКЦІЯ «ЩО, КОЛИ...»**

3. Текст та завдання до нього

Увага! Обставини часу вказують на час дії і відповідають на питання: **коли? як довго?, з якого часу, до якого часу?**, наприклад, **(Коли?) Повесні в придніпровських лозах (коли?) завжди співали солов'ї. (З якого часу?) З самого ранку в лісі точився бій.**

Це той час. Коли студенти починають заняття з ...

Слово «коли» може позначати:

а) час: *дослід уже завершився, коли студенти зайшли до лабораторії*

Синоніми: *у той час, як; у той момент, як*

б) умову: *піпетки застосовують, коли треба виміряти об'єм рідини*

Синоніми: *якщо; щоб; для того, щоб.*

1.Завдання

Визначити, у якому реченні вказується час, у якому – умова

1. Коли ти будеш здавати курсову роботу? – Я буду здавати її, коли складу список використаних джерел. – Я буду її здавати наступного тижня.

2. Коли ми підемо до театру? – Ми підемо до театру 16 квітня. – Коли складемо іспити, підемо до театру.

3. Коли потрібно додавати реагент? – Реагент потрібно додавати, коли розчин набуде червоного кольору. – Реагент потрібно додавати за 5 хвилин.

Увага! У відповіді на питання «коли» на позначення майбутнього часу використовуються слова *завтра, за хвилину, за дві/три/чотири хвилини, за п'ять/шість/десять хвилин, за півгодини/годину, за тиждень/місяць/рік, наступного тижня/місяця/року; на позначення минулого часу вчора, позавчора, дві/три/чотири хвилини тому, тиждень/місяць/рік тому.*

2.Завдання

Дати відповідь на запитання

Наприклад: *Коли ти будеш прибирати кімнату?(за 10 хвилин)*

– Я буду прибирати кімнату за 10 хвилин

1. Коли ви будете здавати контрольну роботу? (за 15 хвилин)

2. Коли ти будеш на роботі? (за півгодини)

3. Коли вам принести каву? (після основної страви)

4. Коли ви їдете в Париж? (наступного тижня)

5. Коли вони вийдуть із кімнати? (за годину)

3.Завдання

Дати відповідь на запитання

1. Коли ви будете йти в кіно? 2 Коли ви будете йти додому? 3 Коли відбудеться свято для студентів? 4 Коли буде Новий рік? 5 Коли почнуться канікули? 6 Коли почалася сесія? 7 Коли ви зателефонуйте подрузі? 8 Коли ви лягли спати? 9 Коли ви були у спортзалі? 10 Коли ви зайдете в мережу?

Увага! У реченнях умови часто використовується конструкція «коли ..., тоді...». При цьому обидві частини речення узгоджено в часі

Коли Ньютону на голову впало яблуко, тоді він зрозумів закон
тяжіння

Коли ідеш на пляж, тоді треба брати із собою крем від сонця
Коли він почне займатися спортом, тоді в нього буде чудова фігура

4.Завдання для самостійної роботи

Поєднати дві частини речення

1. Коли люди знайдуть компроміс...	А) тоді звертайся на «Ви»
2. Коли людина щаслива...	Б) тоді можна не тиснути їй руку
3. Коли до транспорту заходить літня людина...	В) тоді не можна класти сумку на стіл
4. Коли студент заходить до аудиторії...	Г) тоді зникнуть війни
5. Коли ти звертаєшся до незнайомця...	Д) тоді треба поступитися їй місцем
6. Коли дівчина перебуває в компанії...	Е) тоді вона робить щасливою інших
7. Коли вітаєшся із жінкою...	Ж) тоді він повинен зняти шапку
8. Коли збираєтесь в гості...	З) тоді вона не повинна розчісуватися
9. Коли працівник збирається сушити мокру парасольку...	К) тоді не можна ставити її в розкритому вигляді
10. Коли перебуваєш у кав'ярні...	Л) тоді обов'язково попередьте про свій прихід.

Увага! Синонімічні конструкції

Коли речовина плавиться, вона перетворюється на рідину

Під час плавлення речовина перетворюється на рідину =

У цьому випадку використовуються віддієслівні іменники

Горіти – горіння

Виготовити – виготовлення

Кипіти – кипіння

Охолоджувати – охолодження

Ділити – ділення Випаровувати – випаровування Плавити – плавлення

Нагрівати – нагрівання

5.Завдання для самостійної роботи

Замінити речення з конструкцією *під час*

1. Коли метали сполучаються з киснем, утворюються оксиди металів.
2. Коли лужні метали сполучаються з воднем, утворюються гідриди.

3. Коли атоми Карбону сполучаються один з одним, утворюються ланцюги.
4. Коли виготовляють розчини, їх зберігають у хімічних склянках.
5. Коли титрують розчини, використовують конічні колби.
6. Коли набирають в'язкі речовини, використовують шпатель.
7. Коли треба виміряти температуру, беруть термометр.
8. Коли лід плавиться, він перетворюється на воду.
9. Коли вода охолоджується, вона перетворюється на лід.
10. Коли вода нагрівається до 100°C, вона перетворюється на пару.

Запам'ятаймо:

Прийменники зі значенням часу: *на, по, за, до, з, після, у, при, перед, під, від, по, за, через, напередодні, час*

Наприклад: *на той час, по діброві, ночами, за царя Тимка, під час, до сходу сонця, під Різдво, по вечері*

Паралельно вживаються конструкції: *на ту пору - у ту пору, за всіх часів - в усі часи, за давніх часів - у давні часи, під час війни - за часів війни, через два дні - за*

Стилістично розрізняються конструкції: *з дня народження - від дня народження, з дня заснування - від дня заснування*. Перші з наведених конструкцій є нейтральними. Їхні варіанти з **прийменником від** мають відтінок урочистості. Як нейтральна і розмовна розрізняються конструкції: *після вечері - по вечері*. а також конструкції: *протягом, під час, упродовж*.

Наприклад: *Він вчився протягом десяти років.*

Зараз настав час зобов'язатися перед Господом стосовно того, ким саме ви ставатиме під час цього земного випробування.

Упродовж трьох днів він їх начав, а після того часто повертався ще протягом деякого часу.

Прислівники зі значенням часу

Характеризують дію за часовими відношеннями і відповідають на питання: *коли?, відколи?, як довго?, доки?* (тепер, колись, віддавна, щороку, завжди, учора, понині, одвіку).

Сполучники зі значенням часу : *коли, тільки, як, щойно, ледве, як тільки, після того як*

Запам'ятаймо:

Підрядними часу називаються речення, що вказують на час дії в головному реченні і відповідають на питання *коли? відколи? як довго? з якого часу? до якого часу?*

А мамина колискова звучить найніжнішою музикою і тоді, коли посрібляться наші скроні (Н. Дмитровська). І складаються строфи-куплети,

коли серце болить і плаче (С. Пушик). Не пробуй з ковалем у кузні розмовлять, як молоток його з ковадлом у розмові (М. Рильський).

З головним реченням підрядні часу поєднуються за допомогою сполучних слів і сполучників *коли, поки, доки, ледве, скоро, щойно, як, тільки, як тільки* тощо.

Для зв'язку підрядних речень із головним можуть також слугувати словосполучення, до складу яких входять сполучники підрядності: *після того як, у той час як, відтоді як, з того часу як, у той час коли* та ін.

Найчастіше перша половина цих словосполучень входить до складу головного речення, а друга — підрядного: *Бо пісня доти ще жива, допоки хтось її співає (Г. Чубач).*

Орієнтовний матеріал.

1. На що вказує підрядна частина у складнопідрядному реченні часу? (*У складнопідрядному реченні часу підрядна вказує на час, період тривання дії, про яку йдеться в головній частині*).

2. На які питання відповідає підрядна частина? (*Підрядна частина відповідає на питання коли? відколи? з якого часу? до якого часу? як довго?*).

3. За допомогою чого поєднуються головна і підрядна частина? (*Підрядна частина поєднується з головною за допомогою сполучників як тільки, як або сполучних спів доки, поки, коли. У головній частині деяким з названих сполучників і сполучних слів відповідають указівні слова тоді, доти, відтоді*).

Практичне заняття №8

Тема: Вираження способу дії, міри і ступеня

План

1. **Поняття про конструкцію, що виражає спосіб дії, міру і ступень**

2. **Завдання з використанням конструкції що виражає міру і ступень дії**

3. **Текст та завдання до него**

Увага! Обставини міри й ступеня характеризують дію, стан, чи ознаку за ступенем чи мірою їх вияву і відповідають на питання: як? в якій мірі? скільки разів?, наприклад, 1. Сад музикою сповнений (в якій мірі?) по вінця.

Обставини способу дії вказують на спосіб або ступень дії чи ознаки і відповідають на питання: як? яким способом?, наприклад: І трудимось теж (як?) на совість.

Запам'ятаймо:

Підрядне міри і ступеня вказує на міру чи ступінь вияву дії головного речення або на ступінь вияву ознаки, вираженої прикметником, прислівником або іменником у головному реченні. Відповідає на питання **наскільки? Якою мірою?**

Сонце так світить ласкаво, (якою мірою?) що аж каміння сміється (М. Коцюбинський). І рости, і діяти нам треба так (як? Якою мірою?), щоб аж гриміло з краю в край (П. Тичина). Вигострю, виточу зброю іскристу, (наскільки?) скільки достане снаги мені й хисту (Леся Українка).

Поєднується з головним реченням сполучниками та сполучними словами **що, що аж, скільки, наскільки, як, наче, мовби, немовби, ніби, щоб**. У головному реченні їм відповідають вказівні слова так, такий, така, таке, стільки, настільки.

Підрядне речення міри і ступеня найчастіше стоїть після головного.

I.Завдання. Прочитайте. Випишіть складні речення з підрядними міри і ступеня.

1. Запорожці використовували в походах проти Туреччини підводні човни раніше, ніж це було в Західній Європі (О. Апанович). 2. Він говорив так весело, що майже всі поснули (Микола Хвильовий). 3. А лист же так тихо шепотить, так тихо, нібито старенька бабуся куняючи шепче онучатам казку (М. Кропивницький). 4. Ви навчіть мене вишивки, мамо! І навчіть мене, рідная, так, щоб з мережки живими словами промовляли волошки і мак (Т. Масенко). 5. На серці було так легко, радісно, як часом у малої дитини гарного погідного ранку (М. Коцюбинський). 6. Конюшина так рясно та буйно зацвіла, наче синюваточервоні вогники побігли по траві (Н. Коломієць). 7. Увага до нього була настільки велика, що Дорош ночував себе дуже незручно і ще нижче схилив голову (Г. Тютюнник). 8. Скільки намолотили, стільки й загатили (Народна творчість). 9. Я так її, я так люблю, мою Україну убогу, що проклену святого Бога, за неї душу погублю! (Т. Шевченко).

2.Завдання для самостійної роботи. Підкресліть член речення в головній частині, який пояснюється підрядним міри й ступеня.

До поданих частин складного речення доберіть продовження — підрядні міри і ступеня. Запишіть утворені речення.

1. Повітряний змій піднявся так високо, що аж... . 2. Отакий весняний сонячний день видався, як... . 3. Я настільки захоплений книжкою, мовби... . 4. Стільки різних думок роїлося в голові, наче... . 5. Як..., так змінювалися пейзажі за вікном

3.Завдання для самостійної роботи. 1 Випишіть складні речення з підрядними міри і ступеня.

. Зло нічого не дає, крім зла. Вмій прощати, як прощає мати. За добро добром спіши воздати — мудрість завше доброю була (М. Луків). 2. Хай спогади линуть за вітром, немов голубі пелюстки (М. Рильський). 3. І світлість звуків, мов роса на землі. І синя тінь, мов тон віолончелі (М. Бажан). 4. Ненависть воюючих була такою великою, незліченні маси обох сторін так пристрасно жадали загибелі одна одній, убитих було так багато, що смерть

часом ніби відмовлялась приймати загиблих (О. Довженко). 5. На плесі вода така темна, ніби на чорному камені настояна (М. Стельмах).

Автомобіля. 6. Учень так швидко формулював правило, що, ... дня.

Запам'ятаймо:

Підрядними ступеня і способу дії називаються речення, що вказують на ступінь і спосіб дії головного речення і відповідають на питання *якою мірою? Наскільки? Як? У який спосіб?*

У світі все було так (як?), як сто, і тисячі, і мільйони років тому (Ю. Збанацький). Пісенність Іневченкової лірики настільки приваблива і природна (якою мірою? Наскільки?), що багато його поезій стали народними піснями (О. Гончар).

Підрядні ступеня і способу дії приєднуються до головного речення сполучниками *ніж, чим, як, мов, немов, наче, неначе, ніби*. У головному реченні здебільшого вживається вказівне слово *так*.

Підрядні ступеня і способу дії можуть вказувати і на ступінь вираження якості: *Скільки зір у високім небі, стільки співів у серці моїм (В. Сосюра). Вона засоромилась вся, аж сльози заблищали на очах (М. Коцюбинський).*

Різновидом підрядних способу дії є **підрядні порівняльні**.

Вогонь то здіймався, то падав, наче дихали груди (М. Коцюбинський). Видно, хоч голки збирай (Народна творчість).

2. Прочитайте текст. Випишіть складні речення.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ КОСТЮМ

Кожен народ вкладає у своє вбрання чимало вигадки, майстерності й винахідливості. Український, звичайно, також.

Український народний костюм радує око розмаїттям барв, крою, оздоблення, особливо вишивкою.

Вишиванки носили як чоловіки, так і жінки. Для вишивки підбирали нитки різних кольорів.

Крім вишиванки, до складу жіночого костюма входила плахта – спідниця з вовняної тканини. Підперізували плахту крайкою – поясом з грубої тканини з китицями. Заміжні жінки носили очіпок – головний убір у вигляді шапочки.

Чоловіки й жінки (особливо на Буковині, на Волині та в Карпатах – на Гуцульщині) носили кептар – верхній одяг із сукна або хутра з багатою вишивкою та оздобленням. На ноги взували чоботи, а також плетені із лика постолі – м'яке шкіряне взуття, яке прив'язували до ніг мотузками.

До вбрання жінки та дівчата добирали яскраві стрічки, намиста, гудзики, квіти.

Текст № 1
ЛІСОВІ РЕСУРСИ ТА ЇХ ХАРАКТЕРИСТИКА

Ліс є одним з найважливіших компонентів рослинного світу, це могутній природний фактор, який впливає на всю природу, клімат, ґрунт, умови формування поверхневого стоку води. У процесі розвитку ліс накопичує сонячну енергію, виробляє кисень, сприяє затриманню вологи на полях, регулює рівень води у річках, фільтрує і очищує воду, і, таким чином, впливає на гідрогеологічний і кліматичний режим місцевості. Встановлено, що 1 га лісу поглинає щороку до 6,5 т CO² і виділяє 5,0 т кисню. Гектар міського скверу за годину поглинає стільки вуглекислоти, скільки її видихає за цей час 200 чоловік. Річну норму кисню для однієї людини (410 кг) може дати 0,3 га насаджень. Зменшення лісів за останні роки веде до зменшення всіх видів лісових ресурсів, у тому числі харчових, кормових, технічних продуктів і лікарських рослин. Знижуються його реакційні, захисні властивості.

Біологічні ресурси лісу. Важливими властивостями лісової рослинності є ґрунтозахисна, водозберігаюча, кліматоформуюча, ландшафтоформуюча. Ліс впливає на газообмін в атмосфері, поглинаючи промислові викиди і вихлопні гази автотранспорту, акумулює і послаблює дію шкідливих домішок. Також знижує рівень шумового забруднення. Деревина є універсальним господарським матеріалом.

Водоохоронна роль лісів. Зимою у лісі накопичується у декілька разів більше снігу, ніж у полі, особливо на околицях і у лісозахисних полосах. Він товстим шаром покриває ґрунт і до весни зберігає його рухливим, значно знижуючи при цьому глибину промерзання ґрунту. Сніг у лісі тане на 2-3 тижні повільніше, ніж у полі і майже вся волога просочується в ґрунт. З цієї причини великих повеней у лісистих районах не буває. Лісова підстилка, кущі і трав'яна рослинність, густе мереживо із коренів, пеньки навіть на схилах не припускають бурхливого стоку води. На залісених схилах із товстим шаром лісової підстилки швидкість поверхневого стоку у сорок разів менша, ніж на оголеній території. Ліси захищають річки і водойми від замулення і забруднення продуктами ерозії, пестицидами, а також мікроорганізмами – збудниками хвороб. У період посухи ліс продовжує випаровувати вологу, завдяки чому додатково включає в обіг значну її кількість. Ліс не тільки захищає поля, а й підтримує чистоту і повноводність рік. Особлива роль у захисті рік і водоймищ належить прибережним лісопосадкам. Древа попереджують руйнування берегів, зменшують втрату вологи на

випаровування, поліпшують місцевість, створюють сприятливі умови для відпочинку людей.

Кліматологічна роль лісів. Літом, в спекотну погоду, у лісі царює прохолода, а зимою в ньому тепліше, ніж у полі. Різниця в температурі повітря під кронами дерев і в полі сягає літом 7-10°C. Крони дерев нагріваються значно менше, ніж оголена земля, камінь і, особливо, піщані масиви. Через різницю температур влітку у денний час прохолодне і вологе повітря рухається з лісу в полі, що зменшує негативний вплив посух і суховіїв, сприяє підвищенню урожайності сільськогосподарських культур.

Ліси гасять силу вітру, зменшуючи втрати вологи на випаровування. Чим менше лісів, тим більше снігу здувається в балки, рови, тим сильніше і глибше промерзає земля.

Знищення лісів призводить до зміни річкового стоку(весною він більший, літом менший, а малі ріки зовсім пересихають), сприяє погіршенню клімату, появі засух і суховіїв, обмілінню річок і водоймищ.

Основні напрямки підвищення ефективності використання лісових ресурсів.

В період, коли забруднення навколишнього середовища, в тому числі лісів, досягло критичної фази, збереження, розвиток лісництва, підвищення його ефективності має велике національне значення.

Головним завданням лісокористування є розширення використання водоохоронних захисних лісових екосистем, створення сприятливих умов для життя людей, забезпечення потреб народного господарства в деревині, технічних, кормових, харчових і лікарських ресурсах.

Раціональне використання розрахункової лісосіки, розширення проміжного використання, поліпшення породного складу щодо підвищення продуктивності лісів.

Позачергово значення набуває удосконалення системи рубок головного і проміжного користування лісом. Необхідність збереження природних комплексів, санітарно-гігієнічних та інших корисних функцій лісів вимагає поступових, ґрунтово-вибіркових, вибіркових несучих рубок лісу. Використовуючи важливі санітарно-гігієнічні властивості лісових насаджень, можна створити зелені санітарно-захисні зони. Для боротьби з ерозією в гірських умовах треба проводити комплекс заходів, що включає правильну організацію території, лісомеліоративні, гідротехнічні і агротехнічні роботи.

Для посилення захисних функцій гірських лісів доцільно застосовувати систему протиерозійних заходів і формувати високо захисні ліси, де можливі багатоярусні насадження з урахуванням типу кореневих систем. Важливе завдання лісового господарства – відновлення лісу на вирубках, рівнинах,

пустирях, горах та інших площах, призначення для вирощування лісу, а також захисне лісорозведення.

Запитання та завдання до тексту:

1. Прочитайте вищезазначений текст та визначте його структуру; з'ясуйте з яких частин він складається

2. Дайте відповіді на запитання:

- Чому ліс є одним з найважливіших компонентів рослинного світу?
- Яким чином ліс впливає на гідрологічні і кліматичні режими місцевості?
- Якою є річна норма кисню для однієї людини?
- Яким чином ліс впливає на газообмін в атмосфері?
- Чому ліс знижує рівень шумового забруднення?
- Яка водоохоронна роль лісів?
- Чому ліс знижує глибину промерзання ґрунту?
- Чому ліси гасять силу вітру?

3. Знайдіть в тексті терміни за спеціальністю та випишіть їх.

4. Дайте тлумачення наступним термінам:

- шкідливі домішки
- навколишнє середовище

5. З'ясуйте написання складних термінів:

- водоохоронна діяльність
- санітарно-гігієнічні властивості
- водозберігаючі фактори

6. Використовуючи терміни за фахом, складіть доповідь за таким планом:

План

2. Біологічні ресурси лісу
3. Водоохоронна роль лісу
4. Кліматологічна роль лісу
7. Складіть тези доповіді за темою: «Основні напрями підвищення ефективності використання лісових ресурсів».

Текст №2

УПРАВЛІНСЬКА ПРАЦЯ ЯК СКЛАДОВА УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Поняття управлінської праці у певній мірі пов'язано з поняттям управління як об'єкту або сфери його застосування.

Управління як специфічний вид людської діяльності відокремився в ході розподілу і кооперації суспільної праці. Сутність управління, його функції і специфіка визначаються, з одного боку, задачами, яке воно вирішує, з іншого, - його предметом, засобами і самою роботою з управління.

Управлінська праця – переважно розумова праця. Вона, хоча безпосередньо і не виступає творцем матеріальних благ, є невід’ємною частиною праці сукупного працівника. Невипадково тому оцінка діяльності керівників (і, насамперед, вищого керівництва) пов’язана з результатами діяльності підприємства.

Управлінська праця – це вид суспільної праці, основним завданням якого є забезпечення цілеспрямованої, скоординованої діяльності як окремих учасників спільного трудового процесу, так і трудових колективів в цілому.

Основні-задачі управління полягають у визначенні цілей організації і створенні необхідних умов (економічних, організаційних, технічних, соціальних, психологічних і т.д.) для їхньої реалізації, «встановленні гармонії» між індивідуальними трудовими процесами, координації спільної діяльності працівників.

Крім того, управління в сучасних умовах повинно бути спрямоване на задоволення потреб працівників, що, в свою чергу, сприяє підвищенню ефективності діяльності організації.

Управління – це, насамперед, робота з людьми, а їхня трудова діяльність виступає об’єктом керуючого впливу. Трудова діяльність людей в організації, їхні відносини в процесі управління можуть посередню виступати у виді інформації в її різних формах. В процесі управлінської роботи відбуваються збір, обробка, передання інформації. Зв’язки в процесі управління між різними управлінськими працівниками, між керівником і виробничим персоналом здійснюються також за допомогою інформації. Тому управлінська робота має інформаційну природу.

Досягнення цілей управління здійснюється шляхом підготовки і реалізації керуючих впливів на людей, що активізують їхню роботу в організації. Це і є специфічний продукт у управлінській праці. Основною формою такого впливу є у управлінське рішення.

В процесі управління управлінські працівники вирішують різноманітні проблеми організаційного, економічного, технічного, соціально-психологічного, правового характеру, їхнє різноманіття також є важливою особливістю управлінської праці.

Управління – процес багатогранний, неоднозначний. Аналіз зовнішнього і внутрішнього середовища, прийняття на цій основі управлінських рішень залежать від складної і рухливої сукупності факторів, що постійно створює нестандартні ситуації. Саме ці обставини потребують від людини, що займається управлінською роботою, творчого підходу. Рішення, прийняті керівниками, залежать не тільки від їхніх знань і кваліфікації, але і від особистих якостей, практичного досвіду, інтуїції, здорового глузду. Тому правомірно говорити про мистецтво управління. Засобами управлінської праці є

організаційна й обчислювальна техніка, а рівень і повнота її використання багато в чому визначають культуру й ефективність управління.

Запитання та завдання до тексту

1. Дайте тлумачення поняттям: «управління персоналом», «управлінська праця», «виробничий персонал».
2. Вставте пропущені літери замість крапок: управлі...я, використа...я, ріше...я, прийня...я.
3. За яких частин складаються слова: багатогранний, неоднозначний, нестандартний.
4. Прочитайте вищезазначений текст та зробіть план до тексту.

Змістовний практичний модуль №2

Практичне заняття №1-4

Тема: **Вираження порівняння.**

План

1. Поняття про конструкцію, що виражає порівняння
2. Завдання з використанням конструкції, що виражають порівняння
3. Текст та завдання до него

Порівняльне підрядне речення .

Порівняльне підрядне речення уточнює, пояснює дію головного речення за допомогою порівняння. Підрядне порівняльне відповідає на питання **як?**

Подібно до чого? Як саме?

Над голубими вітряками плів журавлиний караван, (як?) неначе кликав у дорогу (В. Сосюра).

Підрядне порівняльне приєднується до головної частини за допомогою сполучників **як, наче, неначе, ніби, нібито, мов, немов, що**. Підрядне порівняльне може займати будь-яку позицію щодо головного.

Підрядне порівняльне потрібно відрізнити від порівняльного звороту.

Підрядне порівняльне — це частина складнопідрядного речення, у якому є один або обидва головні члени. Хоча часто один із головних членів пропущений (найчастіше присудок), але він є в головній частині. На змістову потребу присудка вказують обставина й додаток у підрядному порівняльному і н До відокремлених членів належить порівняльний зворот— слово чи словосполучення, які, порівнюючи одні предмети, дії, ознаки з іншими, образно характеризують їх.

Порівняльний зворот уводиться в речення за допомогою сполучників: **як, наче, немов, ніби, нібито, немовбито**.

Порівняльний зворот на письмі виділяється комами: Це місто прекрасне, як усмішка долі (Л. Костенко).

Примітка. Порівняльний зворот, що належить до стійких словосполучень (фразеологізмів), комами не відокремлюється: Мовчить як риба.

Аявність іншого головного члена.

1.Завдання. Випишіть складнопідрядні речення з підрядним порівняльним і порівняльним зворотом.

1. Немає гіршої покути, як в ріднім краї носить пута (Народна творчість).
2. Літа збігають як вода (Народна творчість). 3. Краще не обіцяти, як слова не дотримати (Народна творчість). 4. Безмежнеє поле, як райдуга, в серці сія (В. Сосюра). 5. Пригорнуло серця, мов дитя, пелюстки розквітлої лілеї (О. Деркач).
6. Не встигне ще білий день очі протерти, як починається в лісі радісна музика (П. Козланюк). 7. Принишкили перехожі на хвилину, показують цікавій дівчорі, як гамірно видзьобують калину червоногруді жваві снігурі (О. Хало). 8. І бродить місяць над домами, неначе срібний вартовий (В. Сосюра). 9. Од козачої відваги втік паша, як битий лис (Б. Олійник).

2.Завдання. Прочитайте вибрані з поезій Т. Шевченка речення.

Розподіліть їх на три типи: а) з підрядними способу дії; б) з підрядними міри й ступеня; в) з підрядними порівняльними. Запишіть.

1. Не так серце любить, щоб з ким поділиться. 2. Мені так любо, любо стало, неначе в Бога... 3. Тяжко, тяжко мені стало, так, мов я читаю історію України. 4. Як небо блакитне — нема йому краю, так душі — почину і краю немає... 5. Послужи йому так щиро, як мені служила. 6. Грає кобзар, виспіває, аж лихо сміється. 7. Ані хмариночки, та тихо, та любо, як у раї. 8. Орлом сизокрилим літає, ширяє, аж небо блакитне широкими б'є. 9. І блідий місяць на ту пору із хмари де-де виглядав, неначе човен в синім морі то виринав, то потопав.

3.Завдання. У поданому тексті є підрядні порівняльні (повні та неповні), речення з порівняльним зворотом. Знайдіть їх і запишіть у таблицю за зразком (таблицю накресліть у зошитах). Підкресліть слово в головній частині або головну частину, якої стосується порівняльна конструкція.

На великому чорному баркасі, що, здавалося, повертав до берега, звивали вітрила. Вітер надував їх, і вони виривалися з рук, ніби лопотіли крилами великі білі птахи. Чорний човен нахилився і ліг боком на блакитні хвилі.

Синє море хвилювалось і кипіло на березі піною. Хвиля скипала молоком, а відтак танула й шипіла на піску, тікаючи в море.

Баркас підскакував на місці, хлюпав, як риба, і не міг пристати до берега. Він бився на хвилі й рвався з котвиці, як пес з ланцюга.

Море дедалі втрачало спокій. Дрібні хвилі зливались до купи і, мов брили зеленкуватого скла, непомітно підкрадались до берега, падали на пісок і розбивались на білу піну. Під човном клекотіло, кипіло, шумувало, а він підскакував і плигав, немов нісся кудись на білогривих звірах (За М. Коцюбинським).

4.Завдання для самостійної роботи. Запишіть текст, замінивши виділені речення близькими за змістом складнопідрядними з підрядним порівняльним.

Зимова казка

Ти прийшла-таки до мене довгождана, вимріяна, срібляста... Ти завітала до межигірського гаю вночі. І на землю, на дерева, на почорнілі кущі лягло пухнасте срібло.

Здрастуй, чарівна зимова казко!

Ти прийшла чиста й непорочна, як гнігурка-чародійка, що з'явилася з холодних завій півночі, прийшла й заворожила гай, кожну сосну, березу, осокорину... І заворожила мене самого.

Вийшов я зранку з будинку і застиг від подиву. Зелені сосни стояли по коліна в снігу, одягнувши на себе білі кожухи, вгинаючи під срібним хутром охолоді плечі. А берези! Яким дивом іскрилися берези! Вони піднялись із снігів, білорі, пружні, ковані з кришталю. Вони були схожі на царівен, на гордовитих дочок землі, що володарювали серед білого безгоміння (За І. Цюпою).

5.Завдання для самостійної роботи. Прочитайте. Докладно (письмово) перекажіть текст, увівши в нього складнопідрядні речення з підрядним порівняльним і речення з порівняльним зворотом.

За вікном дощ, довгоочікуваний, вимріяний. Малі травинки хутко покидали із себе одягу й гайда купатись! Плавають, пірнають, бризкаються... Дерева спершу тільки всміхалися, а тоді... Ах, яке то щастя — дощ!.. Тендітна вишенька не втрималась і першою пурхнула в дощовий танок. За нею друга, третя... Невдовзі весь сад перетворився на танцювальний майданчик.

Дощ. Сп'янілі від щастя дерева й трава.

А у вікно дивилися самотні калачики, їм теж хотілося під дощ. Тягли до нього потріскані губенята. Натикалися ж на холодне й байдуже скло. Та ніхто цього не бачив.

У щасті ми часто стаємо сліпими.

Чому? (С. Павленко).

Запам'ятаймо:

Щоб правильно ставити розділові знаки в реченнях, де є слова *як, мов, наче*, треба визначити, яку синтаксичну роль вони виконують. Ніколи не ставимо кому перед *як, мов, наче*, що присудують присудок. Проте між підметом і присудком може ставитись тире, якщо є потреба виділити присудок. Наприклад: *Зимовий ліс — як кришталевий палац. Його життя — мов широка дорога.* У складнопідрядному реченні *Зимовий ліс сяє, як кришталевий палац* кома відділяє підрядне порівняльне. У простому реченні тире відділяє присудок від підмета.

Прикладка з *як*, що характеризує предмет з якогось одного боку або має значення «у ролі кого, чого виступає предмет», не відокремлюється, але кому ставимо тоді, коли прикладка з *як* має значення причини. Наприклад: *Медунку як лікарську рослину використовують у народній медицині. Як етнограф і фольклорист, Іван Франко часто робив записи народних пісень.*

У фразеологічних зворотах кому перед *як* не ставимо. Наприклад: *Народ скаже як зав'яже. Дощ лє як із відра. Він хитрий як лис.*

6.Завдання для самостійної роботи Доберіть до поданих речень синонімічні з підрядними порівняльними. Запишіть їх. Підкресліть граматичні основи.

1. Завірюха звірюкою стогне, виє, реве. 2. Безмежний степ, схожий на море, котить пшеничну хвилю. 3. Вітер, плачучи по-дитячому, б'є листком у шибку. 4. Ми долали перешкоди з упертістю віслюка. 5. Гори освітило сонце, і вони стали схожими на велетнів, що прокидалися від сну.

Запам'ятаймо:

До відокремлених членів належить **порівняльний зворот**— слово чи словосполучення, які, порівнюючи одні предмети, дії, ознаки з іншими, образно характеризують їх.

Порівняльний зворот уводиться в речення за допомогою сполучників: **як, наче, немов, ніби, нібито, немовбито.**

Порівняльний зворот на письмі виділяється комами: Це місто прекрасне, як усмішка долі (Л. Костенко).

Примітка. Порівняльний зворот, що належить до стійких словосполучень (фразеологізмів), комами не відокремлюється: Мовчить як риба.⁷

7.Завдання. Спишіть, розставте розділові знаки. Підкресліть порівняльні звороти.

1. Вже блакитний шовк неба покриває мереживом чорних гіллячок наче ажурною мантильєю (М. Коцюбинський). 2. Курява стелилась по гладкому як дзеркало ставку і купалась у хвилях рожевого світла (М. Коцюбинський). 3. На самому краю галявини, у канаві, під опалим листям, під снігом ніби під жовтою ковдрою сплять жаби (Г. Скребицький). 4. Веселий дощ, жартун весни, танцює мов на святах (М. Нагнибіда). 5. Хмарка пливе кучерява, тихо як сон розтає (В. Сосюра). 6. Лежать покоси мов покірні леви... І сонце полудневе — як гора... (А.Мойсієнко).

Запам'ятаймо: Сполучники порівняльні: як, мов, наче, неначе, немов, ніби, немовбито

Текст №1

ВИДИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЕКОЛОГІЧНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Відповідальність за правопорушення в екологічній сфері (інколи її називають екологічно-правовою відповідальністю) є комплексним інститутом екологічного права.

Охорона навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів і забезпечення екологічної безпеки передбачають дотримання встановленого порядку використання природних ресурсів. Він забезпечується низкою державно-правових засобів — організаційних, управлінських, регулятивних, контрольних, які зобов'язують суб'єктів екологічних правовідносин до виконання певних, покладених на них в рамках цих засобів, обов'язків.

Держава, будучи зацікавленою у забезпеченні законності і правопорядку, в галузі екології, застосовує для цього всі необхідні заходи.

Види екологічних правопорушень – це визначні чинним екологічним законодавством категорії незаконних дій (бездіяльність), за які в залежності від характеру і ступеню екологічної небезпеки, об'єкта, предмета посягання та інших ознак можуть застосовуватись заходи державно-правового примусу.

Екологічні правопорушення в залежності від предмета і об'єкта посягання можуть бути в галузі:

- використання природних ресурсів;;
- охорони навколишнього природного середовища;
- екологічної безпеки.

Юридична відповідальність за екологічні правопорушення – це специфічна форма суспільних відносин, в яких за допомогою правових норм та інших юридичних засобів забезпечується добровільне чи примусове виконання винними особами вимог екологічної безпеки, ефективне використання природних ресурсів, охорона навколишнього природного середовища, або покладається обов'язкове виконання інших обов'язків за допущене екологічне правопорушення.

Юридична відповідальність в галузі екології проявляється в традиційних формах загальноправової відповідальності: кримінальній, адміністративній, дисциплінарній т. д.

Дисциплінарна відповідальність за екологічні правопорушення – це різновид юридичної відповідальності, яка застосовується до винних осіб за протиправні дії, що порушують екологічні вимоги у процесі невиконання функціональних обов'язків та ін. вимог дисципліни праці, пов'язаних з використанням природних ресурсів, охороною навколишнього природного середовища, забезпеченням екологічної безпеки.

Умовами дисциплінарної відповідальності є:

- протиправність;
- наявність вини суб'єкта;
- професійна правосуб'єктність у галузі екології;
- невиконання чи неналежне виконання екологічних вимог, які складають коло службових професійних обов'язків.

Види дисциплінарних стягнень: догана і звільнення з посади.

Адміністративна відповідальність за екологічні правопорушення – це різновид суспільних відносин, у яких застосовуються заходи адміністративного впливу (стягнення) за винні і протиправні діяння, що порушують встановлений порядок використання природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища, забезпечення екологічної безпеки та екологічні права громадян.

Види адміністративно-правових стягнень є

- 1) штраф;
- 2) вилучення об'єктів правопорушення;
- 3) позбавлення права заняття спеціальною діяльністю;
- 4) конфіскація знарядь правопорушення;
- 5) обмеження, зупинення, припинення діяльності чи експлуатації об'єктів.

Кримінальна відповідальність за екологічні злочини – це стан розвитку суспільних відносин, в якому реалізуються засоби кримінально-правового покарання осіб, винних у здійсненні екологічного правопорушення з високим рівнем екологічного розвитку і екологічної небезпеки для навколишнього природного середовища, природних ресурсів, життя і здоров'я людей.

Види покарання за екологічні злочини є:

- 1) виправні роботи;
- 2) кримінальний штраф;
- 3) позбавлення волі;
- 4) конфіскація незаконно добутого, знарядь злочину;
- 5) позбавлення права займати відповідні посади.

Отже, юридична відповідальність в області екології – це комплексний інститут екологічного права, за допомогою якого в рамках застосування коштів державно-правового примуса забезпечується виконання вимог екологічного законодавства щодо використання природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища, забезпечення екологічної безпеки.

Запитання та завдання до тексту

1. Що є комплексним інститутом екологічного права?
2. Якого порядку необхідно дотримуватися при використанні природних ресурсів?
3. Які заходи застосовує держава в галузі екології?
4. Які ви знаєте види екологічних правопорушень?
5. В яких формах проявляється юридична відповідальність в галузі екології?
6. Які види дисциплінарних стягнень ви знаєте?
7. Яку види покарання за екологічний злочин ви знаєте?
8. Яка лексика використовується в тексті? Наведіть приклади
9. Знайдіть в тексті терміна за фахом та юридичні терміни, складіть з ними речення.
10. Чи є термінами: екологічна відповідальність, юридична відповідальність, адміністративна відповідальність?
11. Дайте тлумачення термінам: навколишнє середовище, екологічна небезпека, екологічне правопорушення.
12. Використовуючи лексику тексту складіть повідомлення про види екологічних правопорушень.

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ЯК ЗАСІБ ПОПЕРЕДЖЕННЯ БАНКРУТСТВА

Проблеми попередження банкрутства підприємств, їх виживання в умовах ринкової економіки в даний період часу набувають особливої актуальності. Світова і вітчизняна практика переконливо доводить, що антикризове управління є ефективним засобом попередження кризових ситуацій, забезпечення фінансової стабільності підприємств і організацій.

З позиції фінансового менеджменту можливий наступ банкрутства являє собою кризове становище підприємства, при якому воно нездатне здійснювати фінансове забезпечення своєї господарської діяльності.

З точки зору науки про управління *криза* – це переломний етап функціонування будь-якої системи, в процесі якого вона підлягає зовнішньому і внутрішньому впливу, що вимагає якісно нового реагування з її сторони. Основною особливістю кризи є те, що вона несе в собі загрозу знищення системи.

В Україні кризи сприймаються як дещо зовсім неочікуване, що появляються миттєво і нізвідки, а тому до них виявляються неготовими. В ринковій економіці кризи окремих компаній – буденна справа. Враховуючи досвід закордонних підприємців, до кризових явищ потрібно відноситися як до звичайних природних явищ, завчасно і дуже ретельно до них готуватися. Про можливі труднощі, зокрема, фінансові, керівництво компанії повинно знати завчасно, ще до їх виникнення, прогнозувати їх, розробляти заздалегідь антикризові програми, застосовувати відповідні попереджувальні заходи. В іншому випадку втрати можуть виявитися набагато більшими і може виникнути питання про саме існування організації.

Перерахуємо основні кризові для вітчизняної організації фактори: загроза неплатоспроможності і банкрутства; зупинення виробництва; страйк працівників, зайнятих на підприємстві, або його загроза; можливість терористичного акту, втрата важливої конфіденційної ділової інформації; значні труднощі в бізнесі, різке обмеження здатності організації нормально функціонувати; втрата основного або важливого споживача чи сегмента ринку; банкрутство ключових постачальників або затримка значних поставок, неплатежі важливих споживачів; втрата фінансової або іншої підтримки з боку місцевих органів влади; поява в державній адміністрації людей, що вороже налаштовані до компанії; прямий вплив мафіозних структур, що загрожує існуванню підприємства; принципові зміни в (формах і методах державного регулювання, які перешкоджають нормальному функціонуванню; виявлення значних дефектів продукції, що призведе відкликання товару з ринку; неочікувана хвороба, викрадення, смерть, та інші причини, що

негативно впливають і стоять на перепоні нормальній роботі основних менеджерів; виявлення кримінальної або нечесної діяльності, що загрожує цілісності організації; підробка основного продукту, що серйозно компрометує компанію. Звичайно, що тут згадано лише найбільш суттєві причини виникнення кризових ситуацій для вітчизняних підприємств, в нашому реальному господарському житті їх набагато більше. Але неможливо згадати про глобальну причину – світова економічна криза, що продовжує розвиватися.

Ринкова економіка створила широку сферу фінансових методів завчасної діагностики і можливого захисту від банкрутства, яка отримала назву «Система антикризового фінансового управління». *Антикризове управління* розглядається як самостійний вид професійної діяльності, спрямований на запобігання кризових явищ та подолання їх у діяльності підприємства на підставі раціонального використання наявних ресурсів і потенціалу виживання, мінімізації матеріальних та фінансових втрат шляхом застосування відповідних форм, принципів та методів роботи. Об'єктом антикризового управління є кризові явища в діяльності підприємства (виникнення, розвиток, усунення та запобігання).

Антикризове управління націлюється на те, що навіть в найбільш складній господарській ситуації, в якій опинилося підприємство, можна було б ввести в дію такі управлінські і фінансові механізми, які б дозволили перебороти труднощі з найменшими для підприємства втратами.

Процес управління в кризових ситуаціях розбивається на дві частини: визначення потенційних кризових ситуацій, які можуть виникнути в організації, та їх джерел, а також розробка і прогнозування поведінки компанії у відповідності з можливим сценаріями розвитку подій.

На жаль, на більшості вітчизняних підприємств ідею створення антикризових програм за вищенаведеними рекомендаціями ігноруються, обґрунтовуючи своє скептичне ставлення недоцільністю витрачання часу на незрозуміле планування та розробку заходів, які можливо ніколи не будуть застосовані. З іншого боку, окремі підприємці, які працюють в середовищі доволі жорсткої конкуренції, відзначають нагальну потребу в розробці антикризових програм і навіть без теоретичної підготовки, власними силами розробляють певні програми, що нагадують антикризові та пристосовані до конкретного підприємства.

Запитання та завдання до тексту

1.3 яких частин складається текст? Зробіть скорочений переказ вищезазначеного тексту

- спочатку прочитайте текст та складіть тезисний план;
- спробуйте скоротити текст за вашим планом;
- поміркуйте, які речення тексту містять головні ідеї;

- складіть речення використовуючи свій план та скорочені речення з основними ідеями.

2. Перекладіть на українську мову наступні терміни: плательщик, рентний подход, антропогенное загрязнение.

Змістовний практичний модуль №3

Практичне заняття №1-3

Тема:Вираження обставинних відношень.Вираження умовних відношень

План

1.Поняття про конструкції, що виражають умовні відношення

2.Завдання з використанням конструкцій,що виражають умовні відношення

3.Текст та завдання до него

Увага! Обставини умови означають явище, стан при наявності якого може відбуватися дія, виражена дієсловом-присудком.і відповідають на питання:**при якій умові?,за якої умові?,наприклад.(При якій умові?) При такому стане здоров'я йому треба було зробити три операції.**

Складнопідрядні речення з підрядними умови

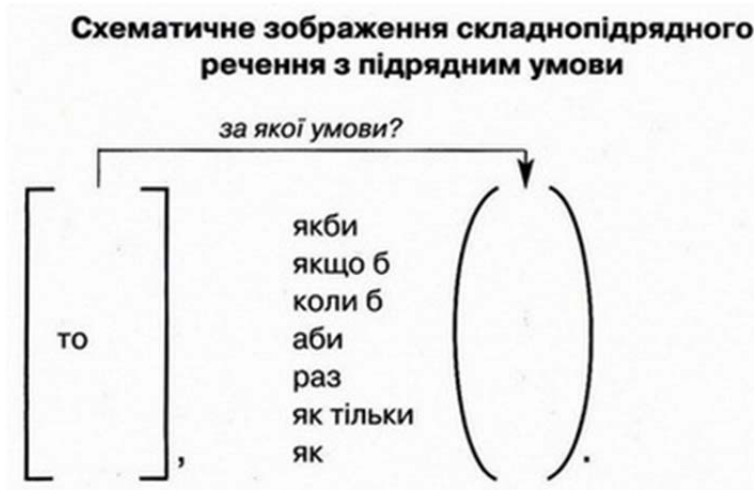
Запам'ятаймо

Підрядне речення умови виражає умову, за якої можлива дія в головному реченні. Підрядне умови відповідає на питання за якої умови?

Як одступиш од грамоти на аршин, то вона од тебе на сажень (за якої умови?) (Народна творчість).

До головного речення підрядне умови приєднується за допомогою сполучників **якби, якщо (б), коли (б), аби, раз, як тільки.**

Підрядне умови може займати будь-яку позицію щодо головного. Якщо підрядне знаходиться перед головним, то головне може починатися вказівним словом **то**.

1.Завдання 1.Прочитайте. Випишіть складнопідрядні речення з підрядним умови. Накресліть схеми вписаних речень.

Яка на тебе чекає погода? Навряд чи це можна передбачити точно, бо в погоди свої примхи. Але є прикмети, перевірені багаторічним народним досвідом. Ці прикмети корисно знати.

Надвечір, коли заходить сонце, подивися на небо. Якщо воно золотаве або ясно-рожеве, завтра буде ясна суха погода. Коли заграва яскраво-червона, буде негода. Як небо цілий день ясне, завтра також буде гарна погода.

Якщо купчасті хмари (навесні, улітку, восени) надвечір не зникають, а збільшуються і розходяться по небу, вранці буде сльота.

Коли вночі впаде рясна роса або візьметься інеєм, — сонце зійде веселе і ясне, наче цією рососою вмите, — то й весь день буде погожий (З «Енциклопедії для підлітків»).

2.Завдання Прочитайте подані прислів'я. Запишіть, що вони означають.

Зразок. Не знаючи броду, не лізь у воду. — Робити щось без попереднього обмірковування; бути необачним.

1. Хочеш їсти калачі, не сиди на печі. 2. Розбиту чашку не склеїти. 3. Не розбивши крашанки, не спечеш яєчні. 4. У невмілого руки не болять. 5. Не кидай старих чобіт, поки нових не купиш. 6. Погана компанія і доброго чоловіка зіпсує. 7. Чорну душу й милом не підмиєш. 8. Добрий чоловік надійніший від кам'яного мосту. 9. Відстанеш годиною — не здоженеш родинною.

Доберіть до поданих речень синонімічні конструкції з підрядними умови.

2.Завдання Зразок. Не знаючи буду, не лізь у воду.— Як не знаєш броду, не лізь у воду.

3.Завдання. Випишіть складнопідрядні речення з підрядними умови.

1. Коли б кізка не скакала, то і ніжку б не зламала (Народна творчість). 2. Як голова сивіє, то чоловік мудріє (Народна творчість). 3. Як даси полю гною, то дасть хліба вволю (Народна творчість). 4. Коли ти маєш перли, то й розум май і перед свинями не розсипай (Л. Глібов). 5. Що написано на роду, те не об'їдеш і на льоду (Народна творчість). 6. Як у ліс не з'їздиш, то й на печі змерзнеш (Народна творчість). 7. Виїзд сплануєш — часу не змарнуєш (Народна творчість). 8. Що вимовиш язиком, то не витягнеш і поллом (Народна творчість).

4.Завдання для самостійної роботи.1 Прочитайте текст. Що вам відомо про мову рухів?

Чого тільки ми не виражаємо руками! Ми вимагаємо, обіцяємо й прагнемо, погрожуємо, просимо, відмовляємо, захоплюємося, розкаюємося, лякаємо, наказуємо, підбадьорюємо, заохочуємо, звинувачуємо, прощаємо, зневажаємо, звеличуємо, вшановуємо, радіємо, співчуваємо, дивуємося, сумуємо. Кивком голови ми погоджуємося, відмовляємо, вітаємо, вшановуємо, величаємо, підкоряємо, погрожуємо, запевняємо, повідомляємо. А чого тільки не виражаємо за допомогою брів і плечей! Немає руху, який би не говорив, і до того ж мовою, зрозумілою всім (За М. Монтенем). у лікарнях?

2.Комп'ютерні віруси

Коли на комп'ютері заражено відносно мало програм, то наявність вірусу може бути практично непомітною. Але з часом комп'ютер починає виконувати дії, які супроводжуються звуковими та візуальними ефектами. Деякі віруси спочатку непомітно заражають велику кількість програм або дисків, а потім роблять дуже значні пошкодження, наприклад, форматують весь жорсткий диск на комп'ютері.

Ознаки наявності вірусних програм: зміна розмірів файлів, помітне зниження дії комп'ютера, зміна розширення файлу, звучання музики, зникнення секторів на диску, пошкодження файлів або навіть їх знищення, зациклювання при завантаженні, спадання літер на екрані, поява на моніторі несподіваного повідомлення, форматування вінчестера, непередбачена вимога зняти захист запису на диску тощо.

Бутові віруси заражають Boot-сектор вінчестера або дискет. Вірус записує початок свого тіла до Boot-сектора, а решту у вільні (інколи зайняті) кластери, позначаючи їх як погані. Туди ж вірус розміщує також і справжній запис Bootсектора, щоб потім передати йому управління.

Крім того є віруси, механізм зараження яких суттєво відрізняється від розглянутих вище механізмів. Першим таким вірусом був вірус DIR. Цей вірус не заражує виконувані файли, а лише змінює у каталогах посилання на початок файлу-жертви, так щоб воно вказувало на тіло вірусу, який міститься в єдиному екземплярі на всьому диску. Таким чином при запуску будь-якої зараженої програми вірус одержує управління першим, а після відпрацювання передає управління запущеній програмі. Для всіх .COM- і .EXE-файлів, які розміщуються у відповідних елементах каталогу, вказівники на першу ділянку файлу замінюються посиланням на ділянку диска, який має вірус, а правильний вказівник у закодованому вигляді ховається в частині елемента каталогу, який не використовується. Тому при запуску будь-якої програми в пам'ять ПК завантажуються вірус, після чого він залишається в пам'яті резидентно, підключається до програм DOS для обробки файлів на диску і при всіх зверненнях до елементів каталогу видає правильні посилання.

При аналізі на «чистому» комп'ютері за допомогою програм ChkDsk або NDD файлова система зараженого DIR-вірусом диска здається зовсім понівеченою. Так, програма ChkDsk видає багато повідомлень про перетин файлів («...cross linked on cluster...») і про ланцюжки загублених кластерів («...lost clusters found in ...chains»). Якщо виправляти ці помилки програмами ChkDsk або NDD, то диск буде безнадійно понівеченим. Для виправлення заражених вірусами дисків необхідно використовувати тільки спеціальні антивірусні програми.

ЗАВДАННЯ ДО ТЕКСТУ

1 РІВЕНЬ

1.1 Визначити, на які питання відповідають слова в тексті, записати в таблицю.

Що?	Який?	Як?
-----	-------	-----

1.2 Самостійно дібрати прикметники до поданих іменників.

Наприклад: програма – нова, інстальована, захищена, зіпсована.

Ефект, вірус, сектор, завантаження, диск, пошкодження, вінчестер, каталог, пам'ять, файл, антивірус.

1.3 Утворити від прислівників прикметники різних родів.

Практично, відносно, непомітно, обережно, суттєво, резидентно, багато, потрібно, безнадійно.

2 РІВЕНЬ

2.1 Знайти антоніми до слів:

Різний, великий, постійний, жорсткий, розширення, правильний, чистий.

2.2 Виписати зі словника всі значення слів:

Дія, ефект, вірус, жертва, файл, вінчестер, дискета, сектор, звернення, пам'ять, механізм, посилання, помилка.

3 РІВЕНЬ

3.1 Розмістити слова в логічному порядку. *або велику деякі непомітно заражають програм різновиди кількість*

дисків вірусів; при серед і на ознак вірусу літер зациклювання завантаженні спадання

екрані; для тільки спеціальні використовувати знищення вірусу антивірусні

необхідно програми;

DIR змінює початок в на каталогах посилання вірус файлу-жертви.

3.2 Розставити речення в логічній послідовності.

Насамкінець, якщо користуватися непрофесійними програмами для знищення вірусу, при цьому диск буде безнадійно понівеченим. Під час запуску будь-якої зараженої програми цей вірус першим одержує управління. Їх присутність може позначатися звуковими та візуальними ефектами. А, наприклад, вірус DIR змінює у каталогах посилання на початок файлу-жертви. Існує такий вид вірусів як Boot-вірус. У незахищений комп'ютер можуть проникнути віруси.

3.3 Скласти конспект до тексту «Комп'ютерні віруси».

4 РІВЕНЬ

4.1 Як діють віруси?

4.2 Як діють Boot-віруси?

4.3 Чим вирізняється поведінка вірусу DIR?

4.4 Як потрібно видаляти віруси?

Макроекономіка

Щоб жити, люди повинні задовольняти свої потреби, і насамперед – потреби матеріальні. Для цього вони мусять займатися економічною діяльністю. Зміст останньої зводиться до виробництва, розподілу, обміну і споживання благ та послуг, необхідних для оптимального задоволення людських потреб.

Макроекономіка як розділ економічної теорії аналізує економічні процеси, які характеризують розвиток національної економіки в цілому. Національна економіка – це системна сукупність взаємозалежних економічних суб'єктів (які здійснюють виробництво, розподіл, обмін, споживання благ і послуг) і зв'язків між ними, для якої характерною є господарська цілісність, спільність у певних часових, природних, державно-територіальних межах. Оскільки національна економіка – це система, її можна розглядати як систему об'єктів, систему суб'єктів, зв'язків і відносин.

Складовими національної економіки також є офіційний (легальний) і тіньовий сектори економіки. Суб'єкти легального сектора зареєстровані, займаються незабороненими законодавством видами діяльності і в повному обсязі відображають результати своєї діяльності у фінансовій та статистичній звітності. Тіньовий сектор може включати в себе: неофіційний сектор – його суб'єкти не зареєстровані, не звітують, займаються незабороненою діяльністю; кримінальний сектор – суб'єкти не зареєстровані, не звітують, хоч і займаються забороненою діяльністю (фальшивомонетництво, наркобізнес, виробництво зброї і торгівля нею, торгівля людьми, контрабанда); напівлегальний (прихований) сектор – суб'єкти зареєстровані, займаються незабороненою діяльністю, але не в повному обсязі відображають результати своєї діяльності у фінансовій та статистичній звітності (приховування прибутків з метою ухилення від сплати податків тощо); фіктивний сектор – суб'єкти створюються з метою проведення незаконних фінансових операцій, реєструються на підставних осіб і зникають до моменту подачі першого звіту.

Тіньова економіка шкідливо впливає на національну економіку в цілому і на окремі її ланки: знижується рівень керованості господарськими процесами на макрорівні, неефективно використовуються виробничі ресурси суспільства, зменшується обсяг реального ВВП, підвищується рівень цін, зростають темпи інфляції.

У національній економіці діють три основні види суб'єктів господарювання: домогосподарства, фірми, держава. Це дає можливість виділити суб'єктну структуру національної економіки, а саме: сектор домашніх господарств, підприємницький сектор, державний сектор.

Отже, макроекономіка має дуже складний об'єкт вивчення. Тому, щоб визначити специфіку макроекономіки як науки, недостатньо знати лише об'єкт її вивчення, треба схарактеризувати її предмет.

ЗАВДАННЯ ДО ТЕКСТУ

1 РІВЕНЬ

1.1 Визначити, на які питання відповідають слова в тексті, записати в таблицю у відповідні колонки.

Що?	Який?	Як?
-----	-------	-----

1.2 Самостійно дібрати прикметники до поданих іменників. Наприклад: вчення – теоретичне, практичне, економічне, корисне, складне.

Предмет, наука, сектор, ресурс, суб'єкт, економіка, людина, розділ, господарство, діяльність, зброя.

1.3 Записати цифри словами у формі місцевого відмінка:

На 3 основних видах, на 15 видах діяльності, на 22 ресурсах, на 30 послугах; у 14 податках, у 44 звітах, у 60 суб'єктах, у 85 об'єктах; при 11 межах, при 34 людях, при 79 предметах, при 81 умові.

2 РІВЕНЬ

2.1 Дібрати антоніми до слів: *споживати, зростати, підвищувати, цілий, легальний, заборонений, темний, складно, головний, цілий.*

2.2 Виписати всі значення слів: *потреба, діяльність, обмін, благо, відносини, сектор, законодавство, види, держава, об'єкт, наука.*

3 РІВЕНЬ

3.1 Розмістити слова в логічному порядку.

потреби люди свої повинні матеріальні задовольняти; є офіційний національної частиною економіки сектор складовою економіки; окремі шкідливо тіньова економіку впливає на економіка національну й її ланки; у три види економіці національній суб'єктів діють основні господарювання.

3.2 Розставити речення в логічній послідовності.

Тому з тіньовим сектором завжди ведеться боротьба на державному рівні. Унаслідок їх впливу зменшується обсяг реального ВВП, підвищується рівень цін, зростають темпи інфляції. Складовими національної економіки також є офіційний (легальний) сектор економіки і тіньовий сектор. Другий включає неофіційний сектор, кримінальний сектор, напівлегальний і фіктивний сектор. У свою чергу, національна економіка – це сукупність економічних

суб'єктів (які здійснюють виробництво, споживання благ і послуг) і зв'язків між ними. Макроекономіка вивчає національну економіку в цілому і її розвиток.

3.3 Скласти конспект поданого тексту «Макроекономіка».

4 РІВЕНЬ

4.1 Що вивчає макроекономіка?

4.2 Що таке національна економіка?

4.3 Які види суб'єктів господарювання є в національній економіці?

4.4 Які сектори входять до тіньового?

Практичне заняття №4-7

Тема: Вираження причинно-наслідкових відношень

План

1. **Поняття про конструкції, що виражають причинно-наслідкові відношення**

2. **Завдання з використанням конструкції що виражають причину дії та наслідку**

3. **Текст та завдання до него**

Увага! Обставини причини вказують на причину дії і відповідають на питання: **чому? через що? з якої причини?**, наприклад: І куш троянди пламеніє (чому?), з землі вогонь свій беручи.

Прийменники зі значенням причини

Прийменник завдяки містить вказівку на причину, яка сприяє здійсненню чогось, прийменник **через** (і його просторічний синонім **із-за**) вказує на причину, що заважає здійсненню чогось. Отже, треба говорити: *виконав завдання завдяки твоїй допомозі, зробив помилку через недбалість*.

Для позначення причинних відношень з обмеженим колом іменників уживаються прийменники **від, з**: *кричати від (зі) страху, плакати з (від) радості, підскочити від (з) несподіванки* тощо.

Збори акціонерів не відбулися, у зв'язку з тим що не було кворуму.

Підрядними наслідков називаються речення, у яких вказується на наслідок дії головного речення і які відповідають на питання *внаслідок чого?*

Теплий туман слався по полю і наливав балку посамі вінця, так що дерева потопали в ньому (М. Коцюбинський).

З головним реченням підрядні наслідкові поєднуються сполучником *так що*.

ЦЕ ТРЕБА ЗНАТИ!

Підрядні наслідкові слід відрізняти від підрядних способу дії, які приєднуються сполучником що до вказівного слова так: *У кімнаті стало темно, так що довелося увімкнути світло* (підрядне способу дії).

Якщо супідрядні речення поєднуються єднальним сполучником, то перед сполучником *і*, що не повторюється, кома не ставиться.

Складнопідрядні речення з підрядними причини

Прочитайте речення. Поставте питання від головної частини до підрядної. Визначте вид обставинного підрядного.

1.Завдання. Якби я була зіркою в небі, я б не знала ні туги, ні жалю (Леся Українка). 2. Прилинь, сизий орле, бо я самотній (Т. Шевченко). 3. Лукаш хоче надіряти березу, щоб сточити сік (**Леся Українка**). 4. Погодився б жити в засніженій тучі, щоб тільки народові промінь світлів (А. Малишко). 5. Якби-то далися орлині крила, за синім би морем милого знайшла (Т. Шевченко). 6. Іноді зривається дощ, бо хмари набрякли од дрібних краплин (О. Копиленко). 7. Строкатий дятел тому, що в нього чергується біле і чорне пір'я (А. Давидов). 9. Деркач з'являється в нас пізно, бо більшість дороги з теплих країн проходить пішки (А. Давидов). 10. Досягши вершини, зупинились, щоб перепочити (О. Гончар).

Запам'ятаймо

Підрядне речення причини вказує на причину дії, про яку йдеться в головному реченні. Підрядне причини відповідає на питання чому, через що, з якої причини?

Жодна зірка не блиснула, (чому?) бо десь високо вгорі висіла непрониклива ковдра з чорної вовни (О. Донченко).

До головного речення підрядне причини приєднується за допомогою сполучників бо, що, щоб, тому що, через те що, завдяки тому що, у зв'язку з тим що, на тій підставі що, з того приводу що, оскільки.

У складнопідрядних реченнях з підрядними причини кома може ставитись як перед усім складеним сполучником, так і перед що. Місце вживання коми залежить від логічного наголошення.

Підрядними наслідковими називаються речення, у яких вказується на наслідок дії головного речення і які відповідають на питання *внаслідок чого?*

Теплий туман слався по полю і наливав балку посамі вінця, так що дерева потопали в ньому (М. Коцюбинський).

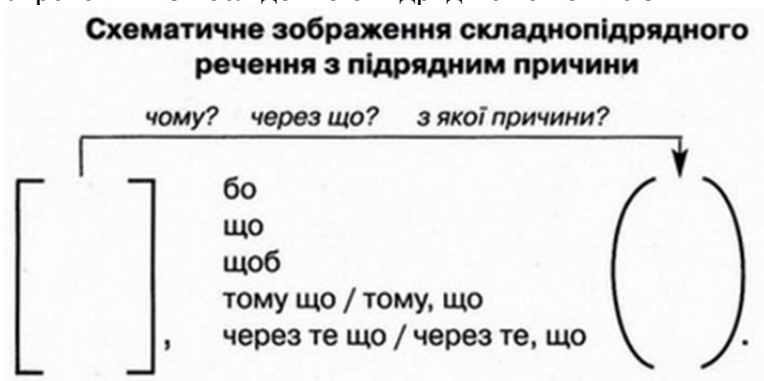
З головним реченням підрядні наслідкові поєднуються сполучником **так що**.

ЦЕ ТРЕБА ЗНАТИ!

Підрядні наслідкові слід відрізняти від підрядних способу дії, які приєднуються сполучником що до вказівного слова так: *У кімнаті стало темно, так що довелося увімкнути світло* (підрядне способу дії).

Якщо супідрядні речення поєднуються єднальним сполучником, то перед сполучником *i*, що не повторюється, кома не ставиться.

У реченнях з послідовною підрядністю кожне з

2.Завдання. Спишіть. Підкресліть головні члени в складнопідрядних реченнях з підрядними причини. Поясніть уживання розділових знаків.

Йому було двадцять два роки, коли він вирушив із Києва. Його дорога пролягала до Угорщини. Звали мандрівничого Василь Григорович-Барський. Колишній студент Києво-Могилянської академії вирішив побувати в багатьох країнах, тому що хотів здобути знання «на користь собі й вітчизні».

Подорож тривала довго, бо після Угорщини була Австрія, Італія, Греція, Єгипет. Мандруючи, допитливий юнак вивчає географію, архітектуру, мистецтво, національні звичаї. Усе те згодом стане основою для його надзвичайно цікавих книг (За М. Слабошпицьким).

Зверніть увагу на предмет думки (підмет) у головному і підрядному реченнях. **2.Завдання.** Чи в обох частинах одного складно-підрядного речення з підрядним причини той самий предмет думки?

3.Завдання. Прочитайте речення. У текстах якого стилю вони можуть бути використані? Складіть власні складнопідрядні речення з підрядним причини в такому самому стилі.

1. Я не зупинив керований мною транспортний засіб перед світлофором, бо не помітив загорання червоного світла. 2. Прошу оформити мені довідку про доходи за перший квартал поточного року у зв'язку з тим, що хочу взяти кредит. 3. Прошу звільнити мою дитину від уроку фізичної культури на підставі того, що в цей період вона проходить курс спеціальної оздоровчої фізкультури при поліклініці № 2 під наглядом лікаря. 4. Я, Сергієнко Надія Анатоліївна, була відсутня на заняттях 23.12.2018 р. через те, що була відряджена на районну конференцію «Молодь проти наркотиків».

4.Завдання для самостійної роботи

На основі поданих речень складіть і запишіть складнопідрядні речення з підрядним причини.

1. Маршрутне таксі зупинилося. Пасажир захотів вийти. 2. Узлісся, луки, болото аж гудуть від радісних пісень. Весна! 3. Сезоном тиші називають період з кінця квітня до початку липня — дикі тварини висиджують потомство. 4. Погасли вогні на вулицях міста: усі спочивають після турбот робочого дня. 5.

Ми зовсім перестаємо говорити, прислухаючись до чудової тихої пісні. 6. До нашого озера підемо. Треба рибу рятувати.

1.1 Штучний інтелект

Штучний інтелект (ШІ) – це наука про концепції, які дозволяють обчислювальній машині (ОМ) виконувати такі дії, які в людей виглядають розумними. Штучний інтелект – напрямок інформатики, метою якого є розробка апаратно-програмних засобів, які дозволяють користувачу не програмісту розв'язувати інтелектуальні задачі, спілкуючись з ЕОМ.

Система ШІ – апаратний та інформаційно-програмний комплекс, дії якого є аналогічними до дій механізмів мислення людини, а рішення, які цей комплекс видає, не відрізняються від рішень людини-експерта, професіонала в конкретній предметній сфері. Системи штучного інтелекту призначені для розв'язання передусім логічних, а не обчислювальних задач.

Найбільші успіхи програмного забезпечення, де використовується ШІ, досягнуті в шахових програмах, програмах діагностики захворювань, розпізнаванні мови, а також в таких галузях: докази теорем, ігри, розпізнавання образів, ухвалення рішень, адаптивне програмування, створення машинної музики, обробка даних природною мовою.

У майбутньому ШІ застосовуватиметься:

–у сільському господарстві комп'ютери для обертання посівів від шкідників, підрізання дерев і забезпечення вибіркового догляду;

–у гірській промисловості для праці там, де виникають дуже небезпечні умови для людей;

–у сфері виробництва для виконання різноманітних завдань зі збирання і технічного контролю;

–в установах для складання розкладів для колективів і окремих людей, укладання короткого зведення новин;

–у навчальних закладах для розгляду завдання, які вирішують студенти в пошуках помилок подібно до того, для забезпечення студентів суперкнигами, що зберігаються в пам'яті обчислювальних систем;

–у лікарнях для допомоги визначення діагнозу, для направлення хворих у відповідні відділення, контролю над ходом лікування;

–у домашньому господарстві для допомоги порадами з приготування їжі, закупівлі продуктів, стеження за станом підлоги в квартирі та газону в саду.

ЗАВДАННЯ ДО ТЕКСТУ

1 РІВЕНЬ

1.1 Знайти в тексті прикметники. Виписати їх за групами (якісні, відносні, присвійні).

1.2 Визначити рід і відмінок прикметників у словосполученнях: *обчислювальній машині, програмних засобів, інтелектуальні задачі, обмеженою мовою, у конкретній сфері, не обчислювальних задач, програмного забезпечення, машинної музики, природною мовою, у шахових програмах, у сільському господарстві, вибірковий догляд, обчислювальних систем, відповідні відділення.*

1.3 Вставити потрібні прийменники, сполучники.

Рішення ШІ не відрізняються ... рішень людини-експерта.

ШІ складають розклади ... колективів ... окремих людей.

Системи штучного інтелекту призначені ... розв'язання перш ... все логічних задач.

ШІ повинен стежити ... станом газону ... саду ... підлоги ... будинку.

2 РІВЕНЬ

2.1 Пояснити різницю між словами: *програма – програмування, їжа – їда, гірський – гірничий, розумний – розумовий, апарат – препарат, комплекс – комплект, мова – мовлення.* Як називаються такі слова?

2.2 Виписати зі словника усі значення слів: *штучний, концепція, користувач, мережа, логічний, задача, діагноз, система, пам'ять.*

3 РІВЕНЬ

3.1 Розмістити слова в логічному порядку. *який це штучний напрямок апаратно-програмні розробляє інтелект*

засоби інформатики; у покликані небезпечні комп'ютери працювати гірській там де для є

умови людей промисловості; програмного теорем доказів досягнуті в програмах розпізнавання успіхи

мови, забезпечення; розв'язання системи призначені інтелекту за все для перш логічних

штучного задач.

3.2 Розставити речення в логічній послідовності.

Також ОМ використовуватимуть у домашньому господарстві. ШІ створює музику, розпізнає образи тощо. Насамперед, до таких належать логічні завдання. Зараз до них належатимуть: сільське господарство, гірська промисловість, учбові заклади і багато інших. Штучний інтелект розроблено як засіб, який дозволяє непрограмісту розв'язувати складні завдання. У майбутньому ШІ, який ще називають обчислювальною машиною (ОМ), матиме більше сфер використання.

3.3 Скласти план до тексту «Штучний інтелект».

4 РІВЕНЬ

- 4.1 Що таке ШІ?
- 4.2 Для чого використовують ОМ?
- 4.3 У яких сферах планують застосовувати ШІ?
- 4.4 Які дії може виконувати ОМ у лікарнях?

Змістовний практичний модуль №4

Практичне заняття №1-2

Тема: Вираження допустових відношень.

План

1. Поняття про конструкції, що виражають допустові відношення

2. Завдання з використанням конструкції, що виражають допустові відношення зі словами *незважаючи на, всупереч, дарма що, хоч, хоча*. Слова *насправді, дійсно, все ж, але, однак, зате* в головній частині складних речень зі словосполучником *хоча*.

3. Текст та завдання до него

Увага! Обставини допустові вказують на умову, всупереч якій дія відбувається. До складу таких обставин входить приймениковий зворот **незважаючи на** або прийменниковий зворот: **всупереч, наперекір, наприклад: 1. Незважаючи на** маленький вітерець, парилося і робилося душно. **2. А Чіпка, наперекір світові й людям,** якийсь веселий, радий.

3. Всупереч поганій погоді ми пішли на прогулянку.

4. Незважаючи на те, що була погана погода, ми пішли на прогулянку.

В допустовому значенні використовуються також складні речення зі сполучниками *між тим, як; у той час, як у, та наприклад:*

Хоч він плигнув у воду останнім, він першим доплив до протилежного берега.

Плигнувши у воду останнім, він першим доплив до протилежного берега.

Підрядними допустовими називаються речення, які вказують на умови, незважаючи на які або всупереч яким відбувається дія, виражена в головному реченні, і які відповідають на питання ***незважаючи на що?***

У полі ще лежав сніг, хоч весна брала своє.

З головним реченням підрядні допустові поєднуються сполучниками ***хоч, хоча, хай, нехай, дарма що, незважаючи на те що*** та ін.

Якщо підрядне допустове речення стоїть перед головним, то між реченнями можуть вживатися протиставні сполучники ***а, але, зате, однак, проте***.

Де б я не був, а все ж думками лечу в Донеччину свою (В. Сосюра).

Окрім сполучників, підрядні допустові поєднуються з головним реченням сполучними словами ***скільки, як*** з підсилювальною часткою ***не***.

Скільки на море не дивись, воно ніколи не набридне. Як вовка не годуй, він усе в ліс дивиться (Народна творчість).

Орієнтовний матеріал.

На що вказує підрядна частина у складнопідрядному допустовому реченні? (Підрядна частина вказує на те, усупереч чому відбувається дія в головній частині).

На які питання відповідає підрядна частина в такому реченні? (Підрядна частина відповідає на питання **незважаючи на що?**).

За допомогою чого приєднується головна частина до підрядної? (Підрядна частина приєднується до головної за допомогою сполучників **хоч, хоча, незважаючи на те що, дарма що, сполучними словами, ускладненими частками (не, хоч, би), — як не, скільки не, хто**

1.Завдання. Вкажіть¹: за допомогою чого приєднується головна частина до підрядної? Доповніть вправу прикладами складнопідрядних допустових речень

Прийшов, хоч і не кликали. Робив, незважаючи на те що заважали.

Готувався, дарма що не хотілось.

2.Завдання. Прочитайте речення.Вкажіть підрядні допустові речення і сполучники,якими вони з'єднуються з головними реченнями.Спишіть, поставте коми.

1.Як не мудруй а правди ніде діти. 2.Вранці хоча й визирнуло сонце не потеплішало.3. Незважаючи на те що Олег майже не відпочивав після стількох днів блукання він уже цілком оволодів собою.4.Хоч ще зима жбурляє сніг у квітні але весни вже ознаки е.

3.Завдання.

Прочитайте і подумайте, де і які знаки пропущено. Перекладіть українською мовою і запишіть.Поясніть значення виделених сполучень слів. Який це художній засіб?

1.**Работа кипела** несмотря не на то что уже наступила ночь 2.Хотя на небе тучи а солнце взойде 3.Вода превращается в пар,если нагреть ее до100⁰

4.В степи било тихо пасмурно несмотря на то что **солнце уже поднялось.**

4.Завдання для самостійної роботи.

Перебудуйте складносурядні речення в складнопідрядні з підрядними допустовими.Запишіть.

1. Стояла ще зима, ще лежав сніг, а вже пахло весною. 2. Артилерія була по танках, а вони все йшли вперед. 3. Дощик пройшов, але ще капало з дерев.

5. Завдання для самостійної роботи.

Серед поданих речень знайдіть складні з підрядними допустовими.

1. І куди б не вертався мій шлях, У якій би не був далечіні, Серцем я у лугах і степах — На Україні, на милій Україні. 2. Рубінові грона обтяжують віти, Колише калину малиновий вітер. 3. Таку тебе запам'ятав, Таку тебе люблю і нині, Дарма, що зморшки час поклав І притуманив очі сині (З тв. М. Луківа). 4. У які б краї не водили мене нескінченні дороги — звідусіль вабив і кликав до себе ласкавий голос Росі — річки дитинства мого, милого й далекого (Г. Сіра). 5. Хоч ми собі брати, але наші кишені не сестри. 6. Хоч на споді лежатиму, та у вічі плюватиму (Народна творчість).

(О. Гончар).

текст

Особливості комерційної таємниці підприємства

Однією з першочергових проблем у вирішенні завдань захисту комерційної таємниці підприємства є правильне та своєчасне визначення інформації, яка є комерційною таємницею. Оскільки секретність певної інформації може сприяти досягненню максимального прибутку, доцільно захищати як комерційну таємницю ті відомості підприємства, які дозволяють підвищити конкурентоспроможність його товарів та послуг на ринку.

Визначаючи відомості, які підлягають захисту як комерційна таємниця, необхідно керуватися вимогами постанови Кабінету Міністрів України № 611 від 9 серпня 1993 р. «Про перелік відомостей, які не є комерційною таємницею», де встановлено сім блоків відомостей, що не можуть бути комерційною таємницею, у тому числі: установчі та інші документи, які дозволяють займатися підприємницькою діяльністю; відомості, необхідні для перевірки обчислення і сплати податків та інших обов'язкових платежів; відомості про чисельність та склад працівників, їх заробітну плату в цілому та за професіями і посадами; інформація про забруднення навколишнього природного середовища, недотримання безпечних умов праці, реалізації продукції, яка шкодить здоров'ю, розміри заподіяної при цьому шкоди тощо.

До комерційної таємниці не можуть належати відомості, які складають державну таємницю. Відповідно до ст. 12 Закону України «Про державну таємницю» від 21 вересня 1999 р. такі відомості концентруються в Переліку відомостей, що складають державну таємницю, який формує та оприлюднює в

офіційних виданнях Служба безпеки України на підставі рішень державних експертів з питань таємниць.

При визначенні відомостей, що складають комерційну таємницю, слід враховувати положення Закону «Про інформацію». Так, не можна встановлювати режим обмеженого доступу до інформації, якщо вона загальновідома інформації. Визначальною ознакою (обов'язковим реквізитом) документів, які містять комерційну таємницю, є наявність в них обмежувальних грифів на зразок «Комерційна таємниця — особливо важливо», «Комерційна таємниця – суворо конфіденційно», «Комерційна таємниця – конфіденційно» тощо (за винятком обмежувальних грифів, які належать до державної таємниці: «Цілком таємно», «Таємно» тощо).

При визначенні відомостей, які складають комерційну таємницю, варто враховувати зацікавленість конкурентів, які завжди прагнуть отримати необхідну інформацію про суперника для виживання в конкурентній боротьбі.

ЗАВДАННЯ ДО ТЕКСТУ

1 РІВЕНЬ

1.1 Знайти числівники в тексті. Розділити на кількісні і порядкові.

1.2 Провідміняти словосполучення: *номер шістсот одинадцять, стаття дванадцята, тисяча дев'ятсот дев'яносто дев'ятий рік, дев'яте серпня.*

1.3 Визначити рід і відмінок прикметників у словосполученнях: *з першочергових проблем, певну інформацію, як комерційну таємницю, заробітну плату, підприємницькою діяльністю, забруднення навколишнього середовища, визначальною ознакою, до державної таємниці, складати комерційну таємницю, у конкурентній боротьбі.*

2 РІВЕНЬ

2.1 Дібрати синоніми до слів: *комерційний, ринок, навколишнє середовище, обчислення, оприлюднювати, необхідний, конкурент.*

2.2 Пояснити різницю між словами *ознака – озна́ка, відомість – відомі́сть, шко́да – шкода́.*

2.3 Скоротити слова: *стаття, рік, Кабінет Міністрів, номер, випуск, місяць, гривня, сторінка, процент, вулиця.*

3 РІВЕНЬ

3.1 Розмістити слова в логічному порядку: *чисельність не можуть працюючих і склад складати про комерційну*

відомості таємницю; до не можуть належати державну комерційної складають відомості які

таємниці таємницю; своєчасне одним є з центральних елементів у визначення системі заходів

із захисту своєї відомостей власності; завжди на прагнення націлені отримання інформації конкурентів необхідної.

3.2 Розставити речення в логічній послідовності.

Один із таких реквізитів «Комерційна таємниця – таємно». Під час визначення секретності документів варто керуватися постановами Кабінету Міністрів України. Потрібно захищати секретну інформацію у відомостях, оскільки вона сприятиме прибуткам фірми. Якщо відомості складають державну таємницю, вони не можуть належати до комерційної таємниці.

При визначенні відомостей варто брати до уваги бажання і дії конкурентів. Наявність обмежувальних грифів обов'язкова для таємних документів.

3.3 Скласти план до тексту «Особливості комерційної таємниці підприємства» та підготувати монологічне висловлювання

4РІВЕНЬ

4.1 Для чого використовуються відомості з комерційною таємницею?

4.2 Якими законами потрібно користуватися під час створення секретних документів?

4.3 На що спрямований Закон «Про інформацію»?

4.4 У яких документах є гриф «Цілковито таємно»?

Практичне заняття №3-4

Тема: Вираження відношень мети

План

1. **Поняття про конструкції, що виражають мету**

2. **Завдання з використанням конструкції що виражають мету**

3. **Текст та завдання до него**

Увага! Обставини мети вказують на мету дії і відповідають на питання: **нащо? для чого? з якою метою?**, наприклад: **☉для чого?) Во ім'я радості і міру** встають будови тут і там. **Лечу я (з якою метою?) вклонитись** Дніпрові-Славуті.

Відношення мети виражають прийменники для, з метою, на предмет, задля, заради, ради, в ім'я. Нейтральний прийменник для є домінантою цього синонімічного ряду, він уживається в усіх стилях мовлення. Прийменник з метою має відтінок книжності і використовується у науковому стилі.

Для офіційно-ділового мовлення притаманний прийменник **на предмет**.

Прийменники **задля, ради, заради, в ім'я, в інтересах** реалізують відтінок присвяти, що обов'язково повинно враховуватися при їхньому використанні.

Зі словом заходи на позначення мети вживаються прийменники **щодо, до, для**. Найширше використовуються конструкції з прийменниками **щодо,**

до : заходи щодо розв'язання проблеми, заходи до поліпшення умов праці.

Сполучення іменника заходи з прийменником **по** не відповідає літературній нормі.

. Прислівники мети

Виражають мету дії і відповідають на питання: *для чого?, нащо?, з якою метою?* (умисне, **наперекір, напоказ**)

Складнопідрядні речення з підрядними мети

Запам'ятаймо

Підрядне речення мети вказує на мету дії головного речення.

Підрядне мети відповідає на питання *для чого? з якою метою? нащо?*

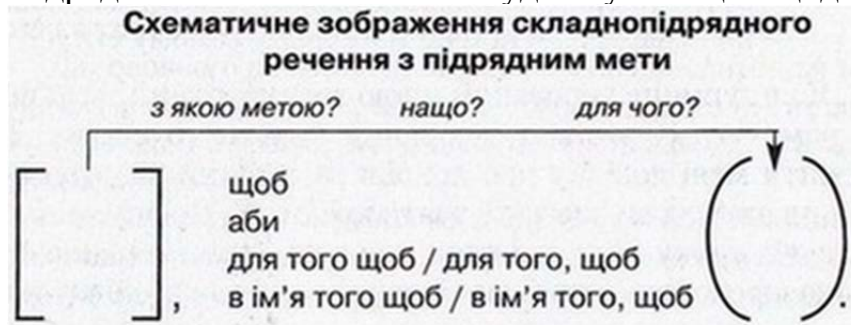
Учителеві потрібні роки й роки, (для чого?) щоб дбайливо покладені в родючу землю зерна дали перші паростки (В. Сухомлинський).

До головного речення підрядне мети приєднується за допомогою сполучників **щоб, аби, для того щоб, в ім'я того щоб**.

У складнопідрядних реченнях з підрядними мети складений сполучник може писатися розчленовано (кома ставиться перед *що*) і нерозчленовано.

Порівняйте: Я шукав тебе *для того, (для чого?) щоб* вибачитися. — Я шукав тебе, (з якою метою?) *для того щоб* вибачитися.

Підрядне мети може займати будь-яку позицію щодо головного речення.

2.Завдання. Підкресліть граматичні основи в складнопідрядних реченнях з підрядним мети.

I. Доповніть подані конструкції. Запишіть їх. Який вид підрядних обставинних утворився? Поясніть уживання розділових знаків в утворених реченнях.

I. Щоб досягнути успіху, 2. ..., аби відшліфувати свій характер. 3. В ім'я того щоб стати корисним своєму народові, 4. Треба багато часу приділяти самоосвіті для того, щоб 5. Щоб налагодити зв'язки між містами-побратимами, ...

2.Завдання. Прочитайте. Випишіть складнопідрядні речення з підрядними мети. Накресліть схеми виписаних речень.

Надворі ХХІ століття. Весь цивілізований світ стає на захист тварин і птахів, веде боротьбу з «відстрілом братів наших менших», а в Україні стрілянина в лісах, полях і на водоймах не припиняється. Щоб надати цій діяльності законності, полювання здійснюють лише в певний період року. Діють заборони на вбивство рідкісних видів, не можна полювати в межах населених пунктів тощо. Але насправді виконати ці умови майже неможливо. Розрізнити, наприклад, види птахів, на які можна полювати, а на які — ні, дуже складно. Навіть фахівці-орнітологи інколи помиляються у визначенні, бо

наблизитися до птахів упритул важко. Що вже казати про тих, хто звертає увагу на пернатих лише раз чи двічі на рік через приціл мисливської рушниці! До того ж стріляють часто в сутінках, тумані, коли видимість погана.

Перші день-два полювання після відкриття сезону — наймасовіші й найстрашніші за наслідками. Гуркотіння моторів, безперервне бахкання рушниць, море випитого спиртного й гори покинутого сміття — такого вигляду часто набуває «свято чоловічої звитяги». Водночас це вбиті й кинуті птахи. Адже не можна всерйоз говорити про мисливський трофей, який у живій вазі «тягне» на 100-200 грамів...

Отже, щоб устигнути помилуватися пташиним царством України, потрібно поспішати. І діяти! (В. Вишневський).

3.Завдання Об'єднавшись у групи, обговоріть порушену в тексті тему. Свої пропозиції щодо розв'язання проблеми подайте у вигляді переліку невідкладних заходів, оформлених як складнопідрядні речення з підрядними причини й мети.

1. І все-таки треба споглядати назад, щоб створити краще майбутнє спереди. 2. Щоб узнати минуле, треба зробити аналізи. 3. Шевченко ховався у бур'янах, щоб написати хоча б пару рядків на маленькому клаптику паперу. Бо якщо побачить його хазяїн або міліція. 4. Шевченко був сильною людиною, але у нього було слабке місце — Україна. 5. У поемі «Гайдамаки» також показано голод, але український народ може довго не їсти.

4. Завдання для самостійної роботи. Доберіть до поданих речень синонімічні складнопідрядні з підрядним мети. Запишіть складені речення.

1. Іде осінь фарбувати багрянцем ліси. 2. Нараду скликано для обговорення перспективного плану на рік. 3. Молодь приїхала привітати ветеранів. 4. Для правильного догляду за кімнатними рослинами треба прочитати спеціальну літературу.

II. Визначте синтаксичну роль виділених слів. Підготуйте повідомлення на лінгвістичну тему «Складнопідрядні речення з підрядними мети як синоніми до простих речень з обставинами мети»

5.Завдання для самостійної роботи. Допишіть пропущену частину складного речення з підрядним мети.

1. Щоб рибу їсти... (треба в воду лізти). 2. Щоб здобути справжню незалежність.... 3. Для того щоб тебе поважали.... 4. Щоб бути загартованою людиною, слід.... 5. Щоб стати вчителем, необхідно... .

Текст№1

Поняття про інформаційні системи

Інформаційна система тісно пов'язана із системами збереження та видачі інформації і з системами, що забезпечують обмін інформацією у процесі управління. Вона охоплює сукупність засобів та методів, що дозволяють користувачу збирати, зберігати, передавати й обробляти інформацію. Інформаційні системи функціонують з моменту появи суспільства, оскільки на будь-якій стадії свого розвитку воно потребує управління. Місією інформаційної системи є ефективне управління всіма її ресурсами, створення інформаційного та технічного середовища для управління її діяльністю. У будь-якій інформаційній системі управління вирішуються задачі трьох типів: задачі оцінки ситуації (задачі розпізнавання образів); задачі перетворення опису ситуації (розрахункові задачі, задачі моделювання); задачі прийняття рішень (у тому числі й оптимізаційні).

Автоматизована інформаційна система – це взаємозв'язана сукупність даних, обладнання, програмних засобів, персоналу, стандартних процедур, призначених для збору, обробки, розподілу, зберігання, представлення інформації відповідно до потреб організації. Сьогодні практично кожна інформаційна система використовує комп'ютерні технології, і тому надалі під інформаційними системами будемо розуміти саме автоматизовані.

Інформаційні системи включають в себе технічні засоби обробки даних, програмне забезпечення і відповідний персонал. Внутрішню інформаційну основу утворюють чотири складові частини: засоби фіксації і збору інформації, засоби передачі відповідних даних та повідомлень, засоби збереження інформації, засоби аналізу, обробки і представлення інформації.

Залежно від функціонального призначення можна виділити такі системи: управління, проектувальні, наукового пошуку, діагностичні, моделювальні, систем підготовки прийняття рішення. Залежно від сфери використання системи поділяються на адміністративні, економічні, виробничі, медичні, навчальні, екологічні, криміналістичні, військові тощо.

Упровадження організаціями інформаційних систем, з одного боку обумовлено прагненням збільшити продуктивність повсякденних робіт чи усунути їх повторне проведення, а з іншого боку – бажанням підвищити ефективність управління діяльністю організації за рахунок оптимальних та раціональних управлінських рішень.

ЗАВДАННЯ ДО ТЕКСТУ

1 РІВЕНЬ

1.1 Знайти в тексті прикметники. Виписати їх за групами (якісні, відносні, присвійні).

1.2 Поставити прикметники в потрібний відмінок.

(Інформаційний) системи функціонують з моменту появи суспільства.

Система може існувати і без застосування (комп'ютерний) техніки.

Місією інформаційної системи є створення (інформаційний та технічний) середовища.

Кожна (інформаційний) система використовує (комп'ютерний) технології.

Різноманітність (інформаційний) систем з кожним роком зростає

1.3 Скласти речення, використовуючи іменники з тексту і кількісні числівники в родовому відмінку. Наприклад: у компанії немає п'яти інформаційних систем.

2 РІВЕНЬ

2.1 Виписати усі значення слів: *інформація, засіб, техніка, дані, повідомлення, система, організація, управління, раціональний.*

2.2 Знайти антоніми до слів: *тісно, розвиток, ефективний, розумний, більше, багаторазовий, працьовитий, ощадливий, прогресивний.*

3 РІВЕНЬ

3.1 Розмістити слова в логічному порядку. *інформаційної є технічного завданням середовища створення системи*

інформаційного і; кожна сьогодні інформаційна комп'ютерні використовує система

технології; ефективність системи організації інформаційні управління через

бажання підвищити впроваджуються.

3.2 Розставити речення в логічній послідовності.

Ці автоматизовані системи включають технічні засоби обробки даних і відповідний персонал. Наприклад, проектувальні діагностичні, моделювальні та багато інших. Для цього може використовуватися комп'ютерна техніка. Оскільки майже кожна інформаційна система використовує комп'ютерні технології, тому вони називаються автоматизованими. Інформаційна система – це сукупність засобів і методів, що дозволяють користувачу збирати й обробляти відібрану інформацію. Є багато різноманітних інформаційних систем.

3.3 Записати тези тексту «Поняття про інформаційні системи».

4 РІВЕНЬ

4.1 Що таке інформаційна система (ІС)?

4.2 Які типи ІС бувають?

4.3 Навіщо запроваджуються ІС?

4.4 Чи використовуються в ІС комп'ютерна техніка?

Література:

Основна:

- 1.Вінницька В.М., Плющ Н.П., Українська мова: Практичний курс граматики для студентів- іноземців. - К.: Знання. 1997. - 239с.
- 2.Глущик С.В., Дияк О.В., Шевчук С.В., Сучасні ділові папери. - Київ, Видавництво АСК, 2003. -400с.
- 3.Паламар Л.М., Кацавець І.М. Мова ділових паперів. - Київ, «Либідь», 1995. — 192с.
- 4.Паламар Л.М., Бех А.О. Практичний курс української мови. — К.: Либідь, 1993. — 208с.
- 5.Шевчук С.В. Ділове мовлення для державних службовців: Навчальний посібник. — К.: Арій, 2008. — 424 с.
- 6.Шевчук С.В., Кабиш О.О. Практикум з українського ділового мовлення: Навчальний посібник. — К.: Арій, 2009. -512 с.

Інформаційні ресурси:

1. www.library-odeku.16mb.com

Додаткова:

- 1.Бахтіярова Х.Ш., Лукашевич С.С., Майданюк І.З. та ін. Українська мова: Практичний курс для іноземців. 1 Тернопіль: Укрмедкнига, 1999. - 320 с.
- 2.Блик О.П. Українська мова: В 2 ч.: Підручник. - К.:Четверта хвиля, 1997.
- 3.Бодик О.П., Рудакова Т.М. Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія: навч. посіб. - К.:ЦУЛ, 2011.- 413(3)с.
- 4.Борисова З.У., Євсєєва І.П. Українська мова: навчальний посібник для підготов, іноземн. студ. до вищ. навч. закл. - К.: МАУП, 2005. - 69 с.
- 5.Вовк П.С., Радченко В.В., Крик Т.М. Українська мова: на матеріалі економічних текстів: навчальний посібник для іноземн. студентів. - К.: Вища школа, 2007.1213(2)с.
- 6.Волкова О.М., Ворона Н.О., Голованенко Є.О., Дегтярьова Т.О. (та ін.). Вступний курс з української мови для студентів-іноземців: навч. посіб. - Суми: Університетська книга, 2010.-414 с.
- 7.Глущик С.В., Дияк О.В., Шевчук С.В. Сучасні ділові папери: навч. посіб. для вищ. та серед, спец, навч. закл. - 4-те вид., переробл. і доп. - К.: А.С.К., 2005. - 398 с.
- 8.Загнітко А.П., Островська Л.С. Сучасне ділове українське мовлення: навч. посіб. для ст-тів вузів. - Донецьк: ДІТБ, 2001. - 292 с.
- 9.Зайченко Н.Ф., Вороб'їова С.А. Практичний курс української мови для іноземців: усне мовлення. - К.: Знання України, 2004. - 324 с.
- 10.Зарицька І.М. Чикаліна І.О. Українське ділове мовлення: практикум: посібник. - Донецьк: Центр підготовки абітурієнтів, 1997. -112 с.
- Козачук Г.О. Українська мова: практикум. 12-ге вид., переробл. і доп. і К.: Вища школа, 2008.-413[1]с.

11. Український правопис / ред. Є.І Мазніченко. - К.: Наукова думка, 2008.-285(1)с.
- 12.Козачук Г.О., Шкурятяна Н.Г. Практичний курс української мови: посібник. - К.: Вища школа, 1993. — 367 с.
- 13.Лисенко Н.О. та ін. Українська мова для іноземних студентів: навч. посіб. - К.: Центр учбової літератури, 2010. — 239 с.
- 14.Погиба Л.Г. та ін. Складання ділових паперів: практикум. - Київ: Либідь, 2002. - 240 с.
- 15.Сучасна українська літературна мова: підручник для студентів вузів. - 2-ге вид. За ред. М.Я. Плющ. - К.: Вища школа, 2000. - 430 с.
- 15.Українська мова за професійним спрямуванням. Практикум: навчальний посібник / За ред. д.п.н. Т.В. Симоненко. - К.: ВД "Академія", 2009. - 270(2)с.
- 16.Шевчук С.В. Українське ділове мовлення: навч. посіб. - 6-те вид., випр. і доп. - К.: Атіка, 2008. —299(1)с.
- 17.Шкурятяна Н.Г., Шевчук С.В. Сучасна українська літературна мова = модульний курс: навчальний посібник. -К.: Вища школа, 2007. і 822(1)с.
- 18.Юшук І.М. Практикум з правопису української мови. -К: Наукова думка, 2007. -285 с.

Словники:

- 1.Зубков М.Г. Сучасний український правопис. Комплексний довідник: 9-е вид., випр. і доп./ М.Г.Зубков. — Харків: Весна, 2007 - 366(2)с.
- 2.Івченко А. Новий орфографічний словник української мови/ А. Івченко. - Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2007. - 710(1)с.
- 3.Навчальний правописний словник української мови: близько 40000 слів / За загальн. ред. проф. Д.К. Баранника. - Харків: Око, 1997. -416 с.
- 4.Орфографічний словник української мови. Близько 114000 слів / за ред. Головашука і В.М. Русанівського. - К.: Наукова думка, 1976. - 856 с.
- 5.Словник іншомовних слів: 23 000 слів та термінологічних словосполучень / Укл. Л.О.Пустовіт та ін. —К: Довіра.2000.-1018
- 6.Словник труднощів української мови:близько 100 000 слів/Укладач О.М.Уліщенко;за ред. В.С. Калашника-Х.:ФОП Співак В.Л.,2010.-928с.
- 7.Словник-довідник сучасної української мови: Разом.Окремо. Через дефіс: близько 60 000 слів/Укладачі Т.К. Співак, О.О. Якіменко,-Х.:ФОП Співак В.Л., 2009.-528с.
- 8.Українська мова: Енциклопедія/Редкол.:Русанівський В.М. та ін.-К.:Укр. енцикл.,2000. -252с.
- 9.Український орфографічний словник: Орфографічний словник української мови: Близько 143 000слів./Уклад:М.М.Пещак та ін. -3-е вид.,перероб. І доповн.-К.:Довіра,2002. – 1006с.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1 Глущик, С.В. Сучасні ділові папери [Текст]: навч. посібник / С.В. Глущик, О.В. Дияк, С.В. Шевчук. – К.: А.С.К., 2003. – 400 с.
- 2 Прадід, Ю.Ф. Українське ділове мовлення [Текст]: навч. посібник / Ю.Ф. Прадід. – Сімферополь: Квадраканал, 2003. – 160 с.
- 3 Російсько-український словник наукової термінології. Фізика, математика [Текст] / В. Гейченко, В. Завірюхіна та ін. – К.: Наук. думка, 1998. – 892 с. 6 Словник іншомовних слів [Текст] / Л. Пустовіт та ін. – К.: Довіра, 2000. – 1018 с.
- 4 Тлумачний словник української мови [Текст] / укл. Т. Ковальова, Л. Коврига. – Х.: Синтекс, 2005. – 672 с.
- 5 Український орфографічний словник [Текст] / НАН України, Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні. – К.: Наукова думка, 2002. – 1006 с.
- 6 UKRREFERAT.COM. Найбільша колекція україномовних рефератів: реферати, курсові, дипломні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrreferat.com/index.htm>.
7. Моя Библиотека [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bookbrains.com>.